

Μακεδονικά

Τόμ. 18, Αρ. 1 (1978)

Το γλωσσάρι της Χρυσής Καστοριάς

Ανδρέας Στεφόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.498](https://doi.org/10.12681/makedonika.498)

Copyright © 2014, Ανδρέας Στεφόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Στεφόπουλος Α. (1978). Το γλωσσάρι της Χρυσής Καστοριάς. *Μακεδονικά*, 18(1), 241–288.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.498>

ΤΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ἡ Χρυσή, πὺν παλιότερα λεγόταν Σλάντ'να (Σλάτινα), βρίσκεται στὰ δυτικά τοῦ νομοῦ Καστοριάς. Ἀπλώνεται στοὺς πρόποδες τοῦ Γράμμου, καὶ εἶναι τὸ τελευταῖο χωριὸ τῆς Μακεδονίας πρὸς τὴν Ἠπειρο. Ἀριθμεῖ γύρω στοὺς πεντακόσιους κατοίκους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Παράλληλα, οἱ ἄντρες συμπληρώνουν τὰ ἔσοδα τοῦ σπιτιοῦ τους δουλεύοντας ὡς χτίστες σὲ ξένους τόπους.

Οἱ κάτοικοι παλιότερα, ὅταν τελείωναν τὶς γεωργοκτηνοτροφικὲς ἐργασίες τους, ἔφτιαχναν παρέες, 3-4 ζευγάρια χτίστες καὶ 1-2 «μαστορούλια», γιὰ νὰ κουβαλοῦν τὴ λάσπη, καὶ ἔφευγαν γιὰ τὰ «ξένα».

Συνήθως πῆγαιναν στὴ Θεσπρωτία τῆς Ἠλείρου, πὺν τὴν ἔλεγαν Τσιάμ'κου, στὸ Ξηρόμερο Αἰτωλοακαρνανίας, πὺν τὸ ἔλεγαν Κατουχή, στὴ Χαλκιδικὴ Μακεδονίας, στὰ Τρίκαλα καὶ τὴν Καρδίτσα Θεσσαλίας. Ἐκεῖ ἔμεναν δουλεύοντας ὅλο τὸ χειμῶνα, καὶ κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου γύριζαν στὸ χωριὸ «καζαντισμένοι». Ἀρχίζαν πάλι τὶς γεωργικὲς καὶ κτηνοτροφικὲς ἐργασίες καὶ τὸ φθινόπωρο ξανάφευγαν γιὰ τὴν ξενιτιά.

Παρά τὴ συχνὴ καὶ μεγάλη ἀποδημία τῶν Χρυσιωτῶν σὲ διαφορετικὰ μέρη, δὲν παρατηρεῖται ἀλλοίωση τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματός τους. Στὴ διατήρηση τοῦ ιδιώματος συντελοῦσε: 1) Τὸ ὅτι ἀποδημοῦσαν παρέες παρέες, γεγονὸς πὺν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τοὺς ἔκανε νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ ἀκοῦν συνεχῶς τὸ γλωσσικὸ ἴδιωμα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ δέχονται δύσκολα κάθε ξενικό. 2) Ἡ συναίσθηση κάποιας ἀνωτερότητας ἔναντι τῶν κατοίκων τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου ἐργάζονταν (αὐτοὶ ἤξεραν νὰ φτιάχνουν σπίτια, ἦταν καὶ γεωργοί, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἦταν μόνο γεωργοὶ ἢ κτηνοτρόφοι). Αὐτὸ εἶχε σὰν συνέπεια, ὅχι μόνο νὰ μὴν ἀποδέχονται κάθε ξενικὸ πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ κοροϊδεύουν. Πολλὰ παράξενα, κατὰ τὴ γνώμη τους, πὺν ἔβλεπαν ἢ ἀκουαν στὰ «ξένα», τὰ διηγόνταν στὸ μεσοχώρι τοῦ χωριοῦ σὰν παράδοξα τῆς ξενιτιάς, γιὰ νὰ γελοῦν καὶ νὰ διασκεδάσουν. Ἔτσι μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τὸ φαινόμενο ὅτι, παρὰ τὴ συχνὴ ἐπαφὴ καὶ συναναστροφὴ τῶν Χρυσιωτῶν μὲ ἀνθρώπους ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδας, δὲ βρῖσκουμε ἐπιδράσεις καὶ ἀναμίξεις στὸ γλωσσικὸ ἴδιωμά τους.

Μοναδικὴ γλώσσα πὺν μιλιέται στὸ χωριὸ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ 1913—ἐλευθερώθηκε ὅταν ἐλευθερώθηκε καὶ ἡ Ἠπειρος—στὴν ὁποία ὑπαγόταν ἐκκλησιαστικῶς—ὑπῆρχαν καὶ μερικὲς οἰκογένειες πὺν μιλοῦσαν καὶ ἀρβανίτικα (Σιναναῖοι). Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση,

τόση ἦταν ἡ ἀπέχθεια γιὰ τ' ἀρβανίτικα, ὥστε λησμονήθηκαν τελείως καὶ μέχρι τὸ 1940 μόνο μερικοὶ γέροι θυμόνταν κάτι λέξεις καὶ ψευτομιλοῦσαν μεταξύ τους, ὅταν ἤθελαν νὰ μὴ τοὺς καταλάβει ἄλλος. Παρὰ τὴ συντηρητικότητα ὅμως τοῦ χωριοῦ καὶ τὴ συγκινητικὴ προσήλωσή του στὶς ἑλληνικὲς παραδόσεις καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, βρίσκουμε στὸ ἰδιῶμα μερικὲς ξένες λέξεις, ὅπως ἀλβανικὲς, τουρκικὲς, λιγότερες σλαβικὲς καὶ μερικὲς βλάχικες.

Προσπάθησα, ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό, νὰ παρουσιάσω ἀπὸ τὸ λεξιλόγιό τῆς Χρυσῆς Καστοριάς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ποὺ, κατὰ τὴ γνώμη μου, παρουσιάζουν τὶς πιὸ ἐντονες διαφορὲς ἀπὸ τὴν κοινὴ νεοελληνικὴ. Ἡ προσπάθειά μου, αὐτὴ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶναι ὀφειλόμενος φόρος τιμῆς στὴ γενέτειρά μου, στὸ ἀπόμακρο αὐτὸ χωριὸ τῆς Ἑλλάδας. Δὲν τελειώνει ἡ μελέτη τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος μὲ τὴν ἐργασία μου αὐτὴ καὶ μόνο. Ἐλπίζω πῶς, ὅ,τι δὲν ἔγινε μὲ τὴν ἐργασία αὐτὴ, θὰ γίνεῖ ἀργότερα, σὲ εὐκαιρο χρόνο, μὲ μιὰ ἄλλη.

Γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατό πιστότερη ἀπόδοση τῶν φθόγγων τοῦ ἰδιώματος χρησιμοποιήθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, καὶ τὰ παρακάτω σύμβολα, μὲ τὴ φωνητικὴ ἀξία ποὺ ἀναφέρεται στὸ πλῆι τους: Τὰ b, d, g προφέρονται ὅπως τὰ λατινικὰ b, d, g. Τὰ *ȓ, ȓ̃, ȓ̂, ȓ̄, ȓ̆, ȓ̈, ȓ̉, ȓ̊, ȓ̋, ȓ̌, ȓ̍, ȓ̎, ȓ̏, ȓ̐, ȓ̑, ȓ̒, ȓ̓, ȓ̔, ȓ̕, ȓ̖, ȓ̗, ȓ̘, ȓ̙, ȓ̚, ȓ̛, ȓ̜, ȓ̝, ȓ̞, ȓ̟, ȓ̠, ȓ̡, ȓ̢, ṛ̑, ȓ̤, ȓ̥, ȓ̦, ŗ̑, ȓ̨, ȓ̩, ȓ̪, ȓ̫, ȓ̬, ȓ̭, ȓ̮, ȓ̯, ȓ̰, ṟ̑, ȓ̲, ȓ̳, ȓ̴, ȓ̵, ȓ̶, ȓ̷, ȓ̸, ȓ̹, ȓ̺, ȓ̻, ȓ̼, ȓ̽, ȓ̾, ȓ̿, ȓ̀, ȓ́, ȓ͂, ȓ̓, ȓ̈́, ȓͅ, ȓ͆, ȓ͇, ȓ͈, ȓ͉, ȓ͊, ȓ͋, ȓ͌, ȓ͍, ȓ͎, ȓ͏, ȓ͐, ȓ͑, ȓ͒, ȓ͓, ȓ͔, ȓ͕, ȓ͖, ȓ͗, ȓ͘, ȓ͙, ȓ͚, ȓ͛, ȓ͜, ȓ͝, ȓ͞, ȓ͟, ȓ͠, ȓ͡, ȓ͢, ȓͣ, ȓͤ, ȓͥ, ȓͦ, ȓͧ, ȓͨ, ȓͩ, ȓͪ, ȓͫ, ȓͬ, ȓͭ, ȓͮ, ȓͯ, ȓͰ, ȓͱ, ȓͲ, ȓͳ, ȓʹ, ȓ͵, ȓͶ, ȓͷ, ȓ͸, ȓ͹, ȓͺ, ȓͻ, ȓͼ, ȓͽ, ȓͿ, ȓͿ̀, ȓͿ́, ȓͿ͂, ȓͿ̓, ȓͿ̈́, ȓͿͅ, ȓͿ͆, ȓͿ͇, ȓͿ͈, ȓͿ͉, ȓͿ͊, ȓͿ͋, ȓͿ͌, ȓͿ͍, ȓͿ͎, ȓͿ͏, ȓͿ͐, ȓͿ͑, ȓͿ͒, ȓͿ͓, ȓͿ͔, ȓͿ͕, ȓͿ͖, ȓͿ͗, ȓͿ͘, ȓͿ͙, ȓͿ͚, ȓͿ͛, ȓͿ͜, ȓͿ͝, ȓͿ͞, ȓͿ͟, ȓͿ͠, ȓͿ͡, ȓͿ͢, ȓͿͣ, ȓͿͤ, ȓͿͥ, ȓͿͦ, ȓͿͧ, ȓͿͨ, ȓͿͩ, ȓͿͪ, ȓͿͫ, ȓͿͬ, ȓͿͭ, ȓͿͮ, ȓͿͯ, ȓͿͰ, ȓͿͱ, ȓͿͲ, ȓͿͳ, ȓͿʹ, ȓͿ͵, ȓͿͶ, ȓͿͷ, ȓͿ͸, ȓͿ͹, ȓͿͺ, ȓͿͻ, ȓͿͼ, ȓͿͽ, ȓͿͿ, ȓͿͿ̀, ȓͿͿ́, ȓͿͿ͂, ȓͿͿ̓, ȓͿͿ̈́, ȓͿͿͅ, ȓͿͿ͆, ȓͿͿ͇, ȓͿͿ͈, ȓͿͿ͉, ȓͿͿ͊, ȓͿͿ͋, ȓͿͿ͌, ȓͿͿ͍, ȓͿͿ͎, ȓͿͿ͏, ȓͿͿ͐, ȓͿͿ͑, ȓͿͿ͒, ȓͿͿ͓, ȓͿͿ͔, ȓͿͿ͕, ȓͿͿ͖, ȓͿͿ͗, ȓͿͿ͘, ȓͿͿ͙, ȓͿͿ͚, ȓͿͿ͛, ȓͿͿ͜, ȓͿͿ͝, ȓͿͿ͞, ȓͿͿ͟, ȓͿͿ͠, ȓͿͿ͡, ȓͿͿ͢, ȓͿͿͣ, ȓͿͿͤ, ȓͿͿͥ, ȓͿͿͦ, ȓͿͿͧ, ȓͿͿͨ, ȓͿͿͩ, ȓͿͿͪ, ȓͿͿͫ, ȓͿͿͬ, ȓͿͿͭ, ȓͿͿͮ, ȓͿͿͯ, ȓͿͿͰ, ȓͿͿͱ, ȓͿͿͲ, ȓͿͿͳ, ȓͿͿʹ, ȓͿͿ͵, ȓͿͿͶ, ȓͿͿͷ, ȓͿͿ͸, ȓͿͿ͹, ȓͿͿͺ, ȓͿͿͻ, ȓͿͿͼ, ȓͿͿͽ, ȓͿͿͿ, ȓͿͿͿ̀, ȓͿͿͿ́, ȓͿͿͿ͂, ȓͿͿͿ̓, ȓͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͅ, ȓͿͿͿ͆, ȓͿͿͿ͇, ȓͿͿͿ͈, ȓͿͿͿ͉, ȓͿͿͿ͊, ȓͿͿͿ͋, ȓͿͿͿ͌, ȓͿͿͿ͍, ȓͿͿͿ͎, ȓͿͿͿ͏, ȓͿͿͿ͐, ȓͿͿͿ͑, ȓͿͿͿ͒, ȓͿͿͿ͓, ȓͿͿͿ͔, ȓͿͿͿ͕, ȓͿͿͿ͖, ȓͿͿͿ͗, ȓͿͿͿ͘, ȓͿͿͿ͙, ȓͿͿͿ͚, ȓͿͿͿ͛, ȓͿͿͿ͜, ȓͿͿͿ͝, ȓͿͿͿ͞, ȓͿͿͿ͟, ȓͿͿͿ͠, ȓͿͿͿ͡, ȓͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͳ, ȓͿͿͿʹ, ȓͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͷ, ȓͿͿͿ͸, ȓͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̀, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͂, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ̈́, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͅ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͆, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͇, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͈, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͉, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͊, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͋, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͌, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͍, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͎, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͏, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͐, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͑, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͒, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͓, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͔, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͕, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͖, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͗, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͘, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͙, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͚, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͛, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͜, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͝, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͞, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͟, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͠, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͡, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͢, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͣ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͤ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͥ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͦ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͧ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͨ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͩ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͪ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͫ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͬ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͭ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͮ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͯ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͰ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͱ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͲ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͳ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿʹ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͵, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͶ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͷ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͸, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ͹, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͺ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͻ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͼ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͽ, ȓͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿͿ*

ἀδράζου, 1) ἀμ-β. εὐκαιρῶ: ἀδράϊς νὰ μὴ βοηθήῃς στοῦ χουράφ; 2) μετβ. ἀδειάζω.

ἀδραγμα τό, 1) τὸ κοκκίνισμα ποὺ κάνει ἡ φωτιά στὰ πράγματα ποὺ ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μαζί της, 2) τὸ ἀπότομο ψήσιμο φαγητοῦ ἢ ψωμιοῦ.

ἀδράζου, κοκκινίζω ἔξω ἔξω στὴ φωτιά, καψαλίζω: ἀδραξα τ'μ βίτα = τὴν κοκκίνισα ἐπιφανειακά, χωρὶς νὰ ψηθεῖ μέσα, ἀδραξα τὰ σκοιτῆχά = τὰ καψάλισα.

ādaba ἐπίρρ., ἀδέξια, ἄχαρμπα: *πιρπατάει ādaba.*

ādabous ἐπίθ., 1) ἀκανόνιστος, ἀσύμμετρος, 2) χοντροκομμένος: αὐτὸ τοῦ τσι-κούρ' εἶναι ādabou.

ādam'kός ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ δυὸ ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐξ ἴσου: αὐτὸ τοῦ χουράφ' τό'χουν τ' ἀδερφῆα ādam'κό.

ἀζάπουτους ἐπίθ., 1) ἄπιαστος, ἀκατάβλητος, ποὺ δὲ λογαριάζει τίποτε, γιατί εἶναι δυνατός: τί περιμέντς ἀπὸ ἀζάπουτον ἀνθρουπου, 2) γιὰ ζῶο, ποὺ δὲ φόρεσε ἀκόμη σαμάρι: αὐτὸ τοῦ μβλάρ' εἶναι ἀζάπουτον.

ἀήδῶκοντους ἐπίθ., 1) ἀποκρουστικὸς στὴν ὕψι, ἀντιπαθητικὸς: τί ἀήδῶκοντους ἀνθρουπους! 2) βρισιὰ γιὰ ἀνθρώπους, ποὺ τοὺς κάνει ἀντιπαθητικοὺς ἢ συμπεριφορά τους.

ādi, 1) ἄνιτε, ἔλα, 2) ἀλήθεια!: τὰ 'μαθις; οὐ Κώστας πέθανι.—ādi!

āw'kό τό, ἀερικό, ξωτικό: μὴ χτύπ'σι āw'kό κὶ πρήσκα.

ā(κ)α, ὄχι.

ἀλαταργά ἡ, τὸ μέρος ὅπου οἱ βοσκοὶ δίνουν ἀλάτι στὰ ζῶα. (Σ' ἓνα πλάτωμα τοποθετοῦν πλάκες, πάνω στὶς ὁποῖες βάζουν ἀλάτι).

ἀλέημουνας ἐπίθ., ἄσπλαχνος.

ἀλικουτάου, παιδεύω κάποιον τινάζοντάς τον πέρα δῶθε: μ' ἐπῆλασι ἀπ' τοῦ γακά κὶ μὴ ἀλικότ'σι.

ἀλλουῆς, 1) ἄλλης λογιῆς, ἀκατανόητος, ἀνεξήγητος: ἀλλουῆς πιθὶ = μὲ ἀκατανόητη συμπεριφορὰ, ἀλλουῆς κινός = ἀνεξήγητος, 2) ἀλλιώτικος: ἀλλουῆς μῆλα = ἀλλιώτικα σὲ γεύση καὶ σχῆμα.

ἀμαρκάλτσους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει ζευγαρώσει: *μόμκαν καναδγὸ πρόβα-τα ἀμαρκάλτσα.*

ἀμάχ' ἡ, δυνατὴ ἔχθρα ποὺ ἐκφράζεται μὲ ἔργα: *μβῆκαν σ' ἀμάχ'* αὐτοὶ οἱ δγό.

ἀμβόδγον τό, ἐμπόδιο.

ἀμβρῦτιρα ἐπίρρ., πρωτότερα.

ἀμβώχων, 1) σπρώχων: τί μὴ ἀμβώχης, 2) δὲ σέβομαι καὶ δὲ λογαριάζω τοὺς μεγαλυτέρους: ὥσπου ἤμαν γιρὸς κὶ δούλιβα, ἤμαν καλός, τώρα ποὺ δὲ μβουρῶ, μ' ἀμβώχης.

ἀμ'ψίδ' τό, ἀνεψίος.

ἀμ'ψά ἡ, ἀνεψιά.

ἀνάμ' τό, τὸ κακὸ ὄνομα, ἡ κακὴ φήμη: κλέφτ'ς μὴ τ' ἀνάμ'.

ἄναργους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ κάνει τὴν ἐργασία του συνέχεια, ἀλλὰ ἀργά.

ἀνάρτ' γους ἐπίθ., 1) χωρὶς ἀρτυμῆ, νηστήσιμος: ἔφῃασα μὲν πίτα ἀνάρτ' γ' = σαρακοστιανή, 2) ἄνοστος, γιατί δὲν ἔχει καρυκεύματα ἢ τὸ κανονικὸ λίπος: διπ' ἀνάρτ' γου φαί μᾶς ἐφῃασις σήμωρα.

ἀνασέρου, ὅρος ποὺ τὸν χρησιμοποιοῦν οἱ χτίστες, ὅταν ἐπιδιορθώνουν τὴν πλακοσκέπαστη σκεπή, βγάζοντας τὶς πλάκες καὶ βάζοντάς τες σὲ πῦρ κατὰλληλη θέση.

ἀνάδκ' λα ἐπίρρ., ἀνάσκελα.

ἀναδκ' λώνου, ρίχνω ἀνάσκελα.

ἀνάστριγους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲ δέχεται ἀστεῖα ἢ πειράγματα καὶ ἀντιδρᾷ ἀμέσως καὶ ἀπότομα.

ἀνατσιργάζου, ἀνατριχιάζω.

ἀναφακάς ὁ, βλ. ναφακάς.

ἀνγούσα ἡ, 1) δυσκολία στὴν ἀναπνοή, 2) στενωχώρια ποὺ προέρχεται ἀπὸ πολυφαγία ἢ ἀπὸ δυσμενὲς περιβάλλον.

ἄνδα, βλ. ὄνδας.

ἀνδᾶρα ἡ, ὁμίχλη, πυκνὴ καταχνιά.

ἀνδῖ τό, ξύλινο ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, ὅπου μαζεύουν τὸ στημόνι.

ἀνδράλα ἡ, 1) ζάλη: μού' ρθι ἀνδράλα, 2) ἀνακατωσούρα, ὀχλοβοή: ἀνδράλα στοὺ χάν', νιρὸ στὰ φασούλα.

ἀνδραλάζουμι, 1) ζαλίζομαι: ἀνδραλάστ' κα κι ἔπυσα, 2) τὰ χάνω, δὲν μπορῶ νὰ συγκεντρωθῶ: ἀνδραλάσκα ἀπ' τὸν γόσμον, ἀνδραλάσκα κι δὲ μπουρῶ νὰ μιλήσουν.

ἀνδρουμοίρ' τό, κληρονομία τῆς συζύγου ἀπὸ τὴν περιουσία τοῦ ἄντρα της.

ἀντζα ἡ, τὸ σαρκῶδες μέρος τῆς κνήμης.

ἀνέσουστους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι σωστός, πλήρης, 2) αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε πρόωρα, 3) αὐτὸς ποὺ μὲ δυσκολία κρατιέται στὴ ζωή.

ἀνημυόρῃα ἡ, 1) ἀδυναμία, 2) ἀδιαθεσία, κακοκεφιά.

ἀνήμυοιρους ἐπίθ., 1) ἄρρωστος, ἄκεφος, 2) ἀδύνατος, αὐτὸς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνει μιὰ δουλειὰ ποὺ θέλει δύναμη.

ἀξέβγαλτους ἐπίθ., ἄβγαλτος, ἀπονήρευτος.

ἀξημέρουτους ἐπίθ., 1) ποὺ δὲν ξημερώνει: ἀξημέρουτ' νύχτα = μακριὰ νύχτα,

2) αὐτὸς ποὺ μακάρι νὰ μὴ ξημερωθεῖ: ποῦ εἶσι, μώρ' ἀξημέρουτ'.

ἀπανουτχὸ ἐπίρρ., ἐπάνω, κατεπάνω: μᾶς πέτ' χι ἀπανουτχὸ στοὺ φαί.

ἀπίτ' κα ἐπίρρ., τὸ ἐπάνω κάτω, ἐπίκουπα.

ἄπλα ἡ, 1) ἴσιο μέρος 2) ἐπιρρηματ., ἀπλωτά: ἄφ' κὺς τὰ πράματα ἄπλα.

ἀπλάδα ἡ, ρηχὸ πιάτο ἀπὸ πορσελάνη.

ἀπλουθὰ ἡ, τόπος γωρὶς ἐμπόδια.

ἀπουκούμβ' τό, τελευταῖο στηρίγμα, ὕλικὸ ἢ ἥθικόν.

ἀπουλ' δάνα ἡ, 1) μέρος στὸ ὁποῖο ἀφήνουν ἐλεύθερα τὰ ζῶα γιὰ βοσκή: πῆγα

τὰ πράματα στ' ἂν ἀπουλ' θῶνα, 2) ἀφύλαχτο ἢ ἀπροστάτευτο μέρος: βρῆκι ἀπουλ' θῶνα κὶ ἀλώντσι.

ἀράδα ἢ, 1) σειρά, στίχος, γραμμή, 2) νόημα, 3) ἐπιρρηματ., τεχνικὸς ὅρος ποὺ σημαίνει τὴν τοποθέτηση τῶν λιθαρῶν στὴ σειρά, σὲ ἰσόπαχες ζῶνες: ἐχτ' σα τοὺν δοῖχον ἀράδα.

ἀραδῶζον, 1) περνῶ τὰ πράγματα ἓνα ἓνα στὴ σειρά: ἀραδῶζον τὰ πρόβατα στοὺ μουννουπάτ', 2) μιλῶ ἀδιάκοπα.

ἀρατα-πίρατα, στὴ φρ. γίνγαν ἀρατα-πίρατα = σκόρπισαν στὰ τέσσερα σημεῖα. ἀρατίζον, 1) ἀμτβ. σκορπίζω: ἀρατίσκαν τὰ πρόβατα, 2) μετβ. σκορπῶ κὶ ἐγκαταλείπω: ἀράτ'σι τὰ πιθῶ τ'.

ἀραχνος ἐπίθ., κακότυχος, δυστυχισμένος.

ἀργέντσα ἢ, 1) ἐργένισσα, 2) παντρεμένη γυναίκα ποὺ δὲ γέννησε ἀκόμη: ἔκαν κἀνα πιθὶ ἢ νύφ'; —δῶ, εἶνι ἀργέντσα ἀκόμα.

ἀργιλῆς ὁ, κοπάδι ἀπὸ ἀσαμάρωτα ἀλογομούλαρα.

ἀργιλίσους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἀνήκει στὸν ἀργιλέ, 2) τὸ ἀσαμάρωτο μουλάρι ἢ ἄλογο.

ἀρμάτα ἢ, 1) ἡ καλὴ στολή, τὰ κοσμήματα καὶ τὰ στολίδια γενικὰ, 2) ἡ σειρά τῶν κουδουνῶν καὶ τῶν κυπριῶν ποὺ βάζουν στὰ γιδοπρόβατα: κρέμασι 'ν ἀρμάτα στὰ γίδῶ κὶ ξικίντσι.

ἀρματώνου, 1) στολίζω, ντύνω μὲ καλὰ ρούχα, 2) κρεμῶ τὰ κυπροκούδωνα στὰ γιδοπρόβατα.

ἀρμῆνᾶ ἢ, τὸ τουρσί (κραμβολάχανο, ντομάτες, πιπεριές στὴν ἄλμη.

ἀρμόζ' μους ὁ, τὸ ζουμι τῆς ἀρμῆνᾶς.

ἀρνονπόζ' τό, τὸ μαλλὶ ποὺ παίρνουμε ἀπὸ τὰ ἀρνιά.

ἀρόγαστους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲ μπῆκε σὲ ρόγα, δὲν ἀνέλαβε τὸ φύλαγμα προβάτων ἢ γιδιῶν: εἶνι κάμβουσ' τζουβαναραιῶι ἀρόγαστ'.

ἀρπαλιῶ' τό, οἱ κοπτῆρες τῶν φορτηγῶν ζώων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπολογίζουν τὴν ἡλικία τους.

ἀρτ' μὴ ἢ, τὸ γέμισμα τῆς πίτας, τὰ καρυκεύματα τοῦ φαγητοῦ.

ἄσφι, ἐλᾶτε: ἄσφι νὰ φύγουμι = μὴν κἀθεστε, ξεκινᾶτε νὰ φύγουμε.

ἀστουχάου, λησιμονῶ, μοῦ διαφεύγει κάτι: ἀστόχ' σα ποὺ ταῖζᾶ εἶνι γουρτή.

ἀστρέχα ἢ, 1) ἡ ἄκρη τῆς σκεπῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία τρέχουν τὰ νερά, 2) τὸ μέρος ἀνάμεσα στὸν τοῖχο καὶ στὴ νοητὴ γραμμὴ ποὺ χαράζουν οἱ σταλαγματιές: ἢ ἀστρέχα εἶν' τ' σπιτχοῦ.

ἄτσαλᾶ ἢ, 1) ὁ λεκές, ἡ λέρα, 2) ἡ ἀκαταστασία: αὐτὰ δὲν εἶνι νοικουκωρῶ, εἶνι ἄτσαλῆς.

ἄτσαλους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ κάνει τίς δουλειές του ἀπρόσεχτα, χωρὶς τάξη, αὐτὸς ποὺ λερώνει, 2) λερωμένος, ἀκατάστατος, ἀπὸ δικὴ του εὐθύνη καὶ ἀφροντισιά.

ἀτσαλώνου, 1) λερώνω, κάνω κάτι ἀδέξια καὶ ἀπρόσεχτα, 2) χαλῶ τὴν ὁμορφιά τῶν σχεδίων: ἰδῶ κέντ'σι ἡ μικρῇ κι τ' ἀτσάλουσι.

ἀφόνδας, ἀπὸ τότε πού.

ἀφύσ'κους ἐπίθ., 1) ἄσχημος, 2) κακόψυχος, 3) δύσοσμος.

ἀχάλαγος ἐπίθ., 1) ἀχάλαστος, 2) ἀνάποδος, κακορίζικος: ἔλα ἰδῶ, ἔρε ἀχάλαγον, λένε οἱ μάνες στὰ παιδιὰ, 3) ἄσχημος, ἀποκρουστικός: οὐ, τοὺν ἀχάλαγον αὐτὸν θὰ πάρουν ἄνδρα;

ἀχαμνὰ ἐπίρρ., ἄσχημα, δυσάρεστα: μοῦ ῥθι ἀχαμνὰ = λιποθύμησα: ὄνδας τ'ς εἶδα σ' αὐτὰ τὰ χάλα, μοῦ ῥθι ἀχαμνὰ = τοὺς λυπήθηκα.

ἀχαμναίνου, ἀδυνατίζω.

ἀχαμνὸς ἐπίθ., 1) ἀδύνατος, 2) κακός: φρ. ἀχαμνὸ νερὸ = νεροποντῇ.

ἀχουλονῇ ἢ, ἀχός, ὀχλοβοή.

ἀχπάν'(ου) ἐπίρρ., ἐπάνω: ἔβαλα τὰ σταυρουγῆννακα ἀχπάν' στοὺ σπλί'.

ἀχπανουτχό, βλ. ἀπανουτχό.

ἀχτ' τό, γινάτι, πόθος ἐκδικήσεως.

ἀψ'χάου, λυπούμαι: αὐτὸς δὲν ἀψ'χάει κανέναν, 2) τσιγγουνεύομαι: ρίξ' στὰ πράματα νὰ φᾶν καλά, μὴν ἀψ'χᾶς τοῦ χονετᾶ'.

ἀψώνου, θυμώνω πολύ, ὀργίζομαι.

B

βάγα τά, ὁ κισσός.

βαδαλίξ' τό, τὰ κινητὰ πράματα τοῦ σπιτιοῦ: κἀκει τοῦ σπλί' μ' ὄλον τοῦ βαδαλίξ'.

βαέν' τό, βαρέλι.

βαῖζου, γέρνω πρὸς τὸ ἓνα μέρος: βαῖζ' τοῦ μὲλᾶρ' = γέρνει τὸ φορτίο του.

βαῖνᾶς ὁ, βαρελᾶς.

βαλμᾶς ὁ, βοσκὸς φορτηγῶν ζώων.

βαλτάξ' τό, λασπερὸ μέρος πατημένο ἀπὸ ζῶα: μὲλῆκαν τὰ πράματα στοὺ χονετᾶφ' κι τό φᾶσαν ὅλον βαλτάξα = τὸ ζύμωσαν μὲ τὰ πόδια, ἄφησαν βαθιὰς πατημασιὰς.

βαλτακαργᾶ ἢ, μεγάλῃ ἔκτασι λασπερή, ὅπου μπορεῖ νὰ βαλτώσει ζῶο (λέγεται κυρίως γιὰ λασπόδρομο): ἔχει τοῦ νοῦ σ' στὰ πράματα, γιὰ αὐτοῦ εἶνι βαλτακαργᾶ.

βαλτακῶνου, βουλιάζω σὲ λασπερὸ μέρος, βαλτώνω.

βανδάξ' τό, δεματάκι, συνήθως ἀπὸ μυρωδικὰ χόρτα: ἓνα βανδάξ' ρίγαν' = ὅσο πιάνει τὸ χέρι.

βαρβάτους ἐπίθ., 1) μὴ εὐνουχισμένος, 2) αὐτὸς ποὺ ἔχει πλοῦτο: βαρβάτους νοικουκῶρ', 3) αὐτὸς ποὺ κατέχει τὴ δουλειὰ του: βαρβάτους γιὰτρός.

βαρκίξ' ἀπρόσ., κρατάει νερὸ τὴ ἔδαφος, ἀναβρῶζει νερὸ καὶ μένει ἐκεῖ, δὲ

φεύγει, γιὰ νὰ σχηματίσει ρυάκι: θὰ κόψου ἓνα *χανδάκ'* στοῦ *χουράφ'* ποὺ *βαρκίξ*.

βαρκὸ τό, 1) μέρος ποὺ κρατάει νερὸ καὶ ἔχει χόρτα, 2) βάλτος, ἔλος.

βαρτανίκαβους ἐπιθ., αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ ἀσυμμάζευτος, σβαρ-
νιάρης: ὅσον *κι* νὰ τοῦ *σ'μαζώνου*, αὐτὸ *βαρτανίκαβου!*

βαρτανίκας, ὁ ἀκατάστατος, ὅχι γιὰ τοῦ ἀρέσει, ἀλλὰ γιὰ τοῦ δὲν ἔχει τὰ μέτα
νὰ σουλουπωθεῖ.

βατεῦν, ζευγαρώνω (τὸ χρησιμοποιοῦν μόνο γιὰ τίς γάτες καὶ τοὺς λαγούς).
βάτρα ἡ, σχιστολιθική βαθουλωτὴ πλάκα, τοποθετημένη στὸ τζάκι, γιὰ νὰ δέ-
χεται τὰ κάρβουνα καὶ τὴ φωτιά.

βιρέμ'κους (ἢ *μιρέβ'κους*) ἐπιθ., 1) ἑτεροβαρής: *βιρέμ'κου φόρτουμα*, τὸ φορ-
τίο ποὺ εἶναι πιὸ βαρὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, 2) στραβός, λοξός, παράγωνος:
οὐ τοῖχος εἶναι *βιρέμ'κους* ἢ *μιρέβ'κους*.

βιτοῦλ' τό, τὸ κατσίκι ἀπὸ 6 μηνῶν ὡς ἐνὸς ἔτους (μέχρι 6 μηνῶν λέγεται *κα-
τσίκ'*, μετὰ τὸ χρόνον *μυλόρ'*, στὰ δύο τοῦ χρόνιου *στειρουπούλ'* (-λα) καὶ
μετὰ γίδα ἢ τραῖ.

βλάγα ἡ, ὑγρασία καὶ συνεκτικότητα τοῦ ἐδάφους.

β'λάζω, 1) βελάζω, 2) φωνάζω ἀπὸ πόνο.

β'λάρ' τό, 1) τὸ ἔτοιμο γιὰ τὸν ἀργαλειὸ *γνέμα*, 2) τὸ ὑφασμένο καὶ μαζεμένο στὸ
ἂντι ὑφασμα.

βλυσίδ' τό, 1) πλοῦτος: *ἀφόνδας* πῆρα αὐτὴ *τ'ν νύφ'*, *μου 'φιρι* *βλυσίδ'* στοῦ
σπίτ', 2) πλούσια παραγωγή: *βλυσίδ'* *φέτους* τὰ *χουράφχα*.

βούξαλον τό, φυτό, τὸ βούζι.

βουρίζου, βρίσνομαι στὸν καιρὸ τοῦ ὄργασμοῦ (λέγεται γιὰ τὰ θηλυκὰ γουρού-
νια).

βούρλα ἡ, ἀρρώστια τῶν γιδοπροβάτων (τὰ ζῶα ποὺ ἔχουν *βούρλα* τρέχουν σὰν
μεθυσμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν σταθερά).

βουρλὸς ἐπιθ., αὐτὸς ποὺ πάσχει ἀπὸ *βούρλα*, *μουρλός*.

βραδράζου, κοιμοῦμαι (λέγεται γιὰ τὰ ζῶα): *βράδρασαν* οἱ κότες (γιὰ τοὺς
ἀνθρώπους χρησιμοποιοῦν τὸ ῥῆμα *κοιμοῦμαι*).

βραγκαλνάου, κάνω θόρυβο.

βράνγαλον τό, ἀντικείμενο γιὰ πέταμα.

βρουνδαλίδ ἡ (καὶ *βρουνδαλιά*), 1) δυνατὸ χτύπημα, τίναγμα καταγῆς: *τό 'δουκι*
μῆ *βρουνδαλίδα* *κάτ'* = τὸν χτύπησε μὲ δύσμη κάτω, 2) γυροβολία, σὰν
πρώτη φάση γιὰ τέτοιο χτύπημα: *τοὺν ἤφιρι* *μῆ* *βρουνδαλίδα*.

B

βαθαλνάου, ἐρεθίζω, ἀγκυλώνω τὸ μάτι.

βάβαλον τό, 1) μικρὸ ἀντικείμενο ποὺ μπαίνει στὸ μάτι: *μ' μὲῆκι* ἓνα *βάβαλον*

- στον μᾶτ', 2) τὰ μικροπράγματα τοῦ σπιτιοῦ: *μάζιφι τὰ βάβαλα τ' κὶ τσακίσκι*.
- babás* ὁ, τὸ κάθετο δοκάρει τῆς στέγης ποὺ ἐνώνει τὶς *γρινδές* τοῦ ταβανιοῦ μὲ τὸν *καβαλάρη* τῆς σκεπῆς.
- baβatō* 'κους ἐπίθ., γεροδεμένος, καλοταϊσμένος.
- bábon* ἡ, 1) γριά, 2) ἡ ῥόχα τοῦ καλαμποκιοῦ, ποὺ δὲν εἶναι καλὰ ἀναπτυγμένη καὶ δὲν ἔχει σπυριά σ' ὅλες τὶς πλευρὰς (σὰν τὰ δόντια τῆς *bábous*), 3) ὁ ἀσκὸς τοῦ ἄνθρακα, ποὺ ἐμφανίζεται στὸ στέλεχος τοῦ καλαμποκιοῦ.
- bagladì* τό, 1) ὁ χώρος μεταξὺ ταβανιοῦ καὶ σκεπῆς: *ἔκρυψα τὰ πράγματα στον bagladì*, 2) τὸ σουβαντιστὸ ταβάνι: *ἄλ' ψα τοὺ bagladì μ' ἀσβέστ'.*
- baζbaτεύον, πασπατεύω.*
- baζdραβίτσα* ἡ, ἐξόγκωμα στὸ δέρμα τοῦ χεριοῦ, σὰν κόμπος λεπτοῦ σχοινοῦ.
- baϊλνάου, κουράζομαι, μπαῖλντίζω: baϊλτσα στ' δ' λὰ σήμωρα.*
- baϊλδᾶ* ἡ, 1) ἀπώλεια δυνάμεων, 2) λιποθυμία.
- baĩr'* τό, νιάμα.
- bákakas* ὁ, βάτραχος.
- bákalon* τό, μεγάλη ἢ μικρὴ στρογγυλὴ πέτρα.
- bakát'* τό, οἰκόσιτο γιδοπρόβατο.
- bakatáro* 'κους, αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ κοπάδι ἀπὸ *bakátixa*, οἰκόσιτο γιδοπρόβατο.
- bakatáro* 'ς ὁ, αὐτὸς ποὺ βόσκει τὰ *bakátixa*.
- bála* ἡ, 1) μέτωπο: *ἔχον ἕναν βόνον στ' bála*, 2) πλευρὰ τοίχου: *κοίλασι ἡ μ'ηρουστ'νῇ ἡ bála*.
- bára* ἡ, βαθοῦλωμα γεμάτο νερό.
- baθardáου, συναντῶ, βρίσκω τυχαῖα.*
- báθna* ἡ, τὸ καλὸ καὶ μεγάλο χωράφι.
- baθti* τό, νόθο παιδί.
- batadázou*, 1) μτβ. ἀφήνω ἀκαλλιέργητο ἕνα χωράφι, 2) ἀμτβ. γίνομαι ἀχρηστος, ρεμπελιάζω.
- batalíx'* τό, ἀκαλλιέργητο, παρατημένο χωράφι.
- bátσα* ἡ, 1) τὸ πέλμα τοῦ ποδιοῦ, 2) τὸ πλατὺ μέρος σιδερένιου ἐργαλείου: *φργώθ'κι ἡ bátσα ἀπ' τοῦ γυνί, κὶ θὰ τοῦ πᾶου στον γύφτου νὰ τοῦ γουμίσ'.*
- bátσα* ἡ, μπάτσος.
- batssaróπ'ta* ἡ, λαχανόπυτα μὲ καλαμποκίσιο ἀλεύρι.
- bébi* τό, κόρη ὀφθαλμοῦ.
- biglíz'* 'κους ἐπίθ., ἀναθεματισμένος: λέγεται, συνήθως, σὰν κατάρρα, στὰ ζῶα: *ποὺλὸ μὶ τυράντισι τοὺ biglíz'κον, ὥσπου νὰ τοῦ βρῶ.*
- bizirnáου καὶ bizirízou*, 1) βαριέμαι κάτι: *bizémisa, baréθηκα mandíla νὰ κινadō, δημοτ.,* 2) μπουχτίζω: *κὶ κριάς νὰ τρώς κάθε μέρα, πάλι τοῦ bizirnáου.*
- bikaēs* ὁ, τὸ χρέος.

βίμτσα ἡ, στενὸ ὑπόγειο χωρὶς παράθυρα.

βιράτ' τό, ὁ περάτης· ξύλινος μοχλὸς ποὺ ἀσφαλίζει τὴν πόρτα μπαίνοντας μέσα σὲ εἰδικὰ σκαμμένη τρύπα στὸν τοῖχο.

βιρικέτ' τό, καλὴ σοδειὰ στὰ σιτηρὰ.

βιρβίλ' τό, σφυρίχτρα.

βιστιργὰ ἡ, σπηλιά, μέρος κάτω ἀπὸ μεγάλο βράχο ποὺ ἐξέχει.

βιτίζου, τελειώνω.

βλάνας ὁ, ψηλὸς καὶ γεροδεμένος ἄντρας.

βλατῶάζου, 1) βρίσκομαι ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ κάποιον, 2) συναντῶ κάποιον τυχαῖα.

βλέιτς' ἐπίθ., 1) γυμνός, 2) ντυμένος μὲ λίγα ρούχα καὶ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλιά.

βλέτσου ἡ, κοιλιά.

βλιγούρ' τό, πλιγούρι.

βλόνδα ἐπίρρ., γεμάτο ξέχειλα μὲ ὑγρό.

βλούδα ἡ, ἱαρά, κοκκίνισμα τοῦ δέρματος κατὰ τόπους.

β'λουῶ' τό, 1) μπουλούκι: πιρνοῦσαν οἱ κόσμ' β'λουῶα β'λουῶα, 2) κοπάδι ζώων: βρήκα ἓνα β'λουῶ' πιρδίκις.

βόβαλου τό, ὁ καρπὸς τοῦ κέδρου.

βόδι τό, βλ. βουδέτσ'.

βόλα τά, σφυριά καλαμπόκι ποὺ βράζονται μὲ ὀλόκληρες ῥόκες καὶ λίγα σφυριά ἀπὸ φακή, φασόλια καὶ σιτάρι· τὰ βράζουν τὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα.

βόλ'κους ἐπίθ., μπόλικος, παραπανιστός: νὰ μαζέψ'ς λίγου τοῦ ζ'νάρ', εἶνι βόλ'κου.

βόντσα ἡ, μεγάλο πῆλινο ταψὶ γιὰ κουλοῦρες, πίτες, ψωμιά, ποὺ τὸ φτιάχνουν οἱ γυναῖκες ζυμώνοντας πηλὸ μὲ τὰ πόδια.

βόσ'κους ἐπίθ., μπόσικος.

βούβαρους ὁ, 1) καρναβάλι: τοὺν Ἀι-Βασίλ' γίνουμέστι βουβαραῖοι στοὺ χονερό μ', 2) σκιαχτρο, μπαμπούλας: ἔβαλα βούβαρου στοὺν γῆπου, 3) ζωγραφὰ στὸ βιβλίο: διπ δὲ δγαβάζ' τοῦ πιδί, μονναχὰ τηράει τ'ς βουβαραῖοι.

βουβουκοντός ἐπίθ., παχουλός.

βουβουτίδους ἐπίθ., ἀπὸ μπομποτά.

βουγάζ' τό, 1) χαράδρα, 2) ἀέρας ποὺ ἔρχεται ἀπὸ χαράδρα.

βουδέτσ' τό, τὸ κεντρὶ τῆς μέλισσας, τῆς σφήκας ἢ ἄλλου ἐντόμου.

βουῖλῆς, θηλ. βουῖλίτσα, ψηλός.

βουῖκλα ἡ, ξύλινο δοχεῖο γιὰ νερὸ σὲ σχῆμα τύμπανου.

βούρας, θηλ. βούρσα, παλ καρὰς, δυνατός, ἀκατάβλητος.

βουρβουλόνουμ', δένω τὸ κεφαλομάντηλο, τυλίγοντας τὰ μαλλιά, τὰ πλάγια τοῦ προσώπου καὶ τὸ πηγούνι.

βουρνάον, χτυπῶ με τὰ κέρατα, κουτουλῶ: μὴ ξ' γώντας στοῦ βούθ', γὰτι βουρνάει.

βουτσέλα ἢ 1) δοχεῖο σὰν τὴν βούκλα, ἀλλὰ μικρότερο, 2) ξύλινο δοχεῖο νεροῦ σὲ σχῆμα ἐλλειπτικοῦ τύμπανου, ποὺ παίρνει δύο μετρία κιλά νερό.

βουτῶ' κα ἢ, ὄνομα ποὺ δίνεται σὲ ζῶο με κοντόχοντρο κεφάλι.

βουτῶ' κουτὸς ἐπίθ., 1) παχουλός: χέρ' α βουτῶ' κουτά, 2) ἀφράτος: ἐφάσα ἓνα φουμὶ βουτῶ' κουτὸ βουτῶ' κουτό.

βούχαβους ἐπίθ., χοντρός καὶ ἀδύναμος.

βραγαῖα ἢ, δέντρο φυλλοβόλο, ἀγκαθερό, ποὺ παράγει μικροὺς κόκκινους καρπούς με δυὸ κουκούτσια. Οἱ καρποί του ἔχουν εὐχάριστη γεύση καὶ τρώγονται.

βρατ' μους, θηλ. βρατίμ' σα καὶ βρατίμσα, ἀδελφικός φίλος ἢ φίλη τοῦ γαμπροῦ, ποὺ ἔχουν τὸ γενικὸ πρόσταγμα στὴν τελετὴ τοῦ γάμου.

βρισίμ' τό, λεπτὸ μεταξωτὸ κορδόνι γιὰ κέντημα ἐνδυμασιῶν.

βρουθτιωγάζου, βάζω τὸ δίμιτο στὰ βρασμένα βρουθτιωρα.

βρούθτρον τό, εἶδος ξινολάπατου ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ προβαφὴ μάλλινων ὑφαντῶν.

βρουχουζούρ' τό, φασαρία, ἀναμπουμπούλα.

Γ

γαϊτάν' τό, μεταξωτὴ ἢ ἄλλου εἶδους ἐγχρωμὴ κλωστή, καὶ οἱ χρυσοκλωστὲς ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ κέντημα τῶν μάλλινων φορεμάτων.

γαλίζουμι, καθρεφτίζομαι.

γαννάχα τά, εἶδος ἀγριολουλουδιῶν.

γ' δούρα ἢ, κοπάδι ἀπὸ γίδια.

γέρους ὁ, παιδικὸ παιχνίδι.

γιδγὰ ἢ, τὸ δέρμα τῆς γίδας.

γινάτ' τό, πεῖσμα, θέληση γιὰ ἐκδίκηση: ἔχθρότητα: τοῦ πῆρι γινάτ' νὰ τοὺ φκᾶς' = τὸ ἔβαλε πεῖσμα.

γινατῶρ' ἐπίθ., πεισματάρης, αὐτὸς ποὺ πεισματῶνει εὐκολά.

γινατῶνον, 1) ἀμτβ. θυμώνω, 2) μετβ. κάνω κάποιον νὰ πεισμῶσει, κάνω κάποιον νὰ με ἔχθρευεται.

γிரαγάζου, 1) ἀμτβ. μελανάζω, 2) μετβ. κάνω μελανό: θὰ σ' γிரαγᾶσου τοὺ κορυμὶ στοῦ ξύλου.

γிரάθους ἐπίθ., μὀβ.

γλοῦπους ὁ, 1) τὸ στόμιο τοῦ δοχείου: δέσι καλὰ τοῦ γλοῦπου ἀπ' τοῦ κουζίν',

2) τὸ στόμα τοῦ ἀνθρώπου: τὰ πέρασι ὅλα στοῦ γλοῦπου.

γλουπῶνον, 1) τρώγω με λαίμαργία, 2) ἀρπάζω κρυφὰ ξένα ἀντικείμενα, 3) οἰκισιοποιῶμαι παρὰ νόμα.

γένμα τό, κλωστή γνεσμένη σέ ρόκα ἢ σέ ἄλλο ἐργαλεῖο.

ρόμα τό, 1) μεσημέρι, 2) μεσημεριανὸ φαγητό.

γούλ' ἢ, 1) τὸ στόμιο δοχείου: ἔσπασι ἢ γούλ' ἀπ' τ' στάμνα, 2) τὸ στόμιο γε-
νικά.

γουματίζον, τρώω μεσημεριανό.

γούπατον τό, ὁ πάτος μιᾶς τρύπας στῇ γῇ ἢ μιᾶς κοιλάδας.

γούργασμα τό, οὐρλιασμα.

γουρῖμι, κλαίω φωναχτά, μοιρολογῶ δυνατά: γουρῖνι τοῦ σκ'λι = οὐρλιάζει
κλαψιάρικα: οἱ χωρικοὶ τὸ ἔχουν γιὰ κακὸ σημάδι καὶ γιὰ νὰ ἀποτρέψουν
τὸ κακὸ λένε: νὰ σκάις κὶ νὰ φᾶς τοὺν ἀγά σ'.

γουρ'νουκούμασον τό, χοιροστάσιο.

γουρ'νουςάρουχα τά, τσαρούχια ἀπὸ δέρμα γουρουνιοῦ.

γραίνου, ἀνοίγω τὸ μαλλὶ μὲ τὰ χέρια.

γρέκ' τό, τὸ μέρος ὅπου κοιμούνται τὸ βράδυ τὰ ζῶα: πῆγαν τὰ πρόβατα στοὺ
γρέκ'.

γρέκασμα τό, τὸ νὰ βάλεις τὰ πρόβατα στὸ γρέκ'.

γρέντζαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει γρέντζους.

γρέντζους ὁ, ἀνωμαλία, ἐξόγκωμα σὲ λεία ἐπιφάνεια.

γρηπίδα ἢ, 1) τὸ πέτρινο γείσωμα τῆς στέγης: ἔφτασάμαν στ' γρηπίδα, 2) οἱ
πλάκες ποὺ χρησιμεύουν γιὰ νὰ γίνει ἡ γρηπίδα.

γριᾶζον, 1) βάζω τὰ ζῶα στὸ γρέκ' νὰ κοιμηθοῦν, 2) πιάνω μέρος γιὰ νὰ κοι-
μηθῶ.

γρινδιὰ ἢ, δοκάρι.

γρουμβούλ' τό, 1) σβωλάρι: μὴ ρίχτς τ' ἀλεύρ' στοὺ ζιστό τοῦ νιρό, γατὶ μα-
ζεύνουνδι γρουμβούλα, 2) σφαιρικὸ ἐξογκώματα στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἢ
τῶν ζῶων: χτύπ'σα τοῦ κιφάλ' κὶ γίνγαν γρουμβούλα.

G

γαβλόρκαβους ἐπίθ., τυφλὸς ἀπὸ γεννησιμιοῦ.

γαβλόρ'κους ἐπίθ., τυφλός.

γαβλόρ'ς ἐπίθ., τυφλός.

γαγαράτζα ἢ, τὸ περὶ ττωμα τῆς προβατίνας καὶ γίδας.

γαζέπ' τό, 1) θύελλα: ρίχν' ὅξον γαζέπ' = βρέχει μὲ τὸ τουλούμι, 2) πληθος:
μαζώχκαν ἓνα γαζέπ' δλές.

γαλαματάου, ἀνοίγω τὰ μάτια πολὺ: οὔι, πῶς γαλαματάει τὰ μάτζα, σὰν
βρονκόλακας.

γαλαμάτκαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ ἔχει τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα.

γαλαμάτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ σὰν κύριο χαρακτηριστικὸ ἔχει τὰ ὀρθάνοιχτα
μάτια.

γαλαμάτ'ς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀνοίγει πολὺ τὰ μάτια του.

γαλγότσα ἐπίρρ., πάνω στὶς πλάτες: τοὺν ἤφιρα ἴσαμι ἰδῶ *γαλγότσα*.

γαλίζου, ἀνοίγω τὰ μάτια, γουρλώνω τὰ μάτια: *τήρα πῶς γαλίζ'* τὰ μάτ'χα

γάλ'σι τὰ μάτ'χα τοῦ πιδὶ ἀπ' τοῦ κλάμα = τὰ γύρισε πρὸς τὰ πίσω.

γανάζου, 1) ὑποφέρω ἀπὸ τὴν πείνα: *γάναξα τ'ς πείνας*, 2) σκάω στὸ κλάμα:

γάναξι τοῦ πιδὶ.

γάτ'εγα ἢ, κονδυλόρριζο φυτὸ ποὺ μοιάζει μὲ τὸν ἄγριο κρόκο· ὁ κόνδυλος, μικρὸς σὰν φουντούκι, τρώγεται ὥμος.

γέμ' τό, τὸ χαλινάρι.

γίζα ἢ, μυζήθρα, οὖρδα.

γιζέρ'γα τά, ἄσκοπο τριγύρισμα ἐδῶ κι ἐκεῖ.

γιζιρίζου καὶ *γιζιριάνου*, τριγυρνῶ: οὔρι, *γιζέρα* ὅλου τοῦ *δουῆα*, *μώρ'* Ἀρ'στει-
δη μου, δημοτ.

γιόγυλας ὁ, λάρυγγας.

γισέμ' τό, ὁ τράγος ποὺ τραβάει μπροστὰ τὸ κοπάδι.

γλαβανή ἢ, 1) καταπαχτὴ στὸ πάτωμα ἢ στὸ ταβάνι, 2) εἶδος συγκαθιστοῦ χοροῦ.

γλαφάλμα τό, τὸ γαύγισμα.

γλαφαλῖν'ου, γαυγίζω: *ῥὰ τήρα πλὴν γλαφαλῖνάει* τοῦ *σκ'λί*.

γλιδάτσα ἢ, χλαμπάτσα.

γλιδατσάρ'κους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἔπαθε *γλιδάτσα*, 2) μεταφ. ἀσθενικὸς, κα-
χεκτικὸς.

γόλ'ους ἐπίθ., γυμνός, χωρὶς τρίχωμα, χωρὶς δάσος (περιοχή).

γόρτσου τό, ἄγριο ἀχλάδι (λέγεται καὶ ἀγρόγουρτσου).

γότσα ἐπίρρ., βλ. *γαλγότσα*.

γούβα ἢ, γούβα.

γουβουτὸς ἐπίθ., γουβωτός: *γουβουτὸ πῆχ'ατον*.

γουβλίτσ' τό, ξύλινο δόκανο γιὰ κουνάβια (κορμὸς δέντρου σκαμμένος σὰ σκά-
φη, μὲ τρύπα στὸ ἓνα μέρος καὶ μὲ πρόσθετο σανίδωμα ἀπὸ τὸ πάνω μέρος).

γουνάλμα τό (καὶ *γουνάλ'σμα*), τὸ γαργάλισμα.

γουνδαλῖν'ου (παθ. *γουνδαλέμι*), γαργαλῶ.

γουλαδάνου, 1) ψευτοπλένω, 2) ἀνακατώνω καὶ λερώνω ὕγρα μὲ τὰ χέρια.

γουλανάγκ'αβους ἐπίθ., 1) κατάγυμνος, 2) αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ γυρίζει γυ-
μνός.

γουλ'ανάρ'κους ἐπίθ., γυμνός, ὅχι ὅμως ἀπὸ δική του πρωτοβουλία: *τί τοῦ ἀπόλ'-
κ'ς* τοῦ *πιδὶ γουλ'ανάρ'κου*.

γουλουφίτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ μοιάζει μὲ φαλακρό: *τί τοῦ κούριψις* ἔτο' τοῦ
πιδὶ κι *τό* ὄφ'ασις *γουλουφίτ'κου* *dip* = ...σὰν νὰ εἶναι φαλακρό.

γουλουφίτ'ς ἐπίθ., φαλακρός.

γουρ'βάτσ' τό, μαστίγιο, κουρμπάτσι.

γουρ'δάν' τό, 1) τὸ κάθε στολίδι ποὺ μπαίνει στὸ λαμό, 2) τὸ χαϊμαλί.

γουρτσά ἢ, ἀγριαπιδιά (ἀγρουγουρτσά, κουνδουγουρτσά).

γουθονκέφαλους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲ φορᾷ τίποτε στὸ κεφάλι του.

γουθταρίτσα ἢ, σαύρα.

γούθταρους ὁ, 1) μεγάλη σαύρα, στὴ φράση: γίνγι ἀπ' τοῦ γινάτ' γούθταρους
= πρασίνισι ἀπ' τὸ κακὸ του.

γουτζουβέλ τό, τὸ κουτσοῦβελο.

γουτζούν' τό, τὸ γουρουνόπουλο.

γουτζούνα ἢ, τὸ θηλυκὸ γουρουνόπουλο.

γουτζουνάρ' τό, τὸ μαγειρεμένο πόδι τοῦ κοτόπουλου: σφάξι κάνα πιτ'νάρ',
νὰ φᾶμι κάνα γουτζουνάρ'.

γουφός ὁ (πληθ. γουφά), γοφός: μι πουνᾶν τὰ γουφά = μέ πονᾷ ἢ μέση γύρω
ἀπὸ τὰ νεφρά.

γουχάου, βήχω (ὀνοματοποιία).

γούχ'μα τό, βήξιμο.

γραβατσώνουμι, ἀρπάζομαι καὶ σκαρφαλώνω μὲ τὰ νύχια, πιάνομαι μὲ τὰ νύ-
χια ἀπὸ κάπου: γραβατσώθ'κι στ' μάνα τ' κι δὲν ξιχουρίζουνδαν.

γροισούρ' τό, ξύλινο δοχεῖο ἀπὸ μονοκόμματο κορμὸ δέντρου, ἀφοῦ ἀφαιρέθηκε
τὸ ἐσωτερικὸ του, ὥστε νὰ πάρει σχῆμα καδιοῦ.

γροίμός, στὴ φράση: τί γροίμὸ = τί στὸ καλὸ.

γροιμότσαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ψάχνει ἐδῶ κι ἐκεῖ νὰ βρεῖ κάτι καλὸ νὰ φάει:
ἔχου μῆνὰ γάτα γροιμότσαβ'.

γροιμούρ' τό, 1) ὁ γκρεμός, 2) ἀπότομη πλαγιά, 3) τόπος ἀδιάβατος λόγῳ ἀπό-
τομης κλίσης τοῦ ἐδάφους.

γροιμουντὰ ἢ, 1) τὸ καλὸ φαγητό, 2) τὸ κρυμμένο, τὸ φυλαγμένο φαγώσιμο,
3) ἡ λειχουδιά.

γροιμουντέβου, 1) ψάχνω νὰ βρῶ καλὸ κρυμμένο φαγητό, 2) βρίσκω καὶ τρώγω
τὸ κρυμμένο φαγητό.

γροίτζα ἢ, φιλονεικία, φαγωμάρα.

γροίτζαβους ἐπίθ., 1) γκρινιάρης, 2) ἐριστικὸς τύπος.

γροίτζάλαβους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει ἡ γκρίνια, 2) αὐτὸς ποὺ ἀγαπάει
τὴ φιλονεικία.

γροίτζέπ' τό, 1) στραβόξυλο, 2) κορμός μὲ πολλὰ στραβὰ κλωνάρια.

γυλισταρῶ ἢ, 1) τὸ μέρος ὅπου κυλιοῦνται, γιὰ νὰ ξυστοῦν, τὰ ζῶα, 2) ἐκεῖ
ὅπου κυλιοῦνται παίζοντας τὰ παιδιά.

γυλάνου, καταρκυλῶ κάποιον ἀντικείμενο.

γυλίσμα τό, τὸ καταρκυλίσμα.

Δ

δανγάζου, δαγκώνω.

δγάβα ἢ, πέρασμα, δρόμος πολυσύχναστος.

δ'γαλάζ' ἀπρόσ., ἀστράφτει στο βάθος τοῦ ὀρίζοντα, χωρίς νά ἀκούγεται βροντή:
δ'γαλάζ' κατ' τοὺν ἥλιον, θά 'χοῦμι βρογχή.

δ'γάργυρους ὁ, ὑδράργυρος: ποῦ 'ν' τὰ κλιμμένα, δ'γάργυρους γίνεαν = σκόρπισαν, ἐξαφανίστηκαν.

δεῖλα ἡ, λιποθυμία, ἀπώλεια δυνάμεων: μοῦ 'ρθι δεῖλα ἀπ' τ' μ βεῖνα.

δεῖλάζου, 1) φοβοῦμαι, δὲν τολμῶ, 2) λιποθυμῶ: δεῖλασα τ'ς πείνας.

δέσ' ἡ, τὸ φράγμα, συνήθως πρόχειρο, ποὺ κάνουν στο ρέμα ἢ στο ποτάμι, γιὰ νὰ διοχετεύσουν τὸ νερὸ στο αὐλάκι γιὰ πότισμα ἢ γιὰ νὰ κινήσουν τὸ νερόμυλο: κόπ'κι ἡ δέσ' κι δὲν ἔχ' οὐ μύλους μωρό.

διματ'κὸ τό, 1) τὸ βριζάχуро ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ δέσουν τὰ δεμάτια τοῦ σιταριοῦ, 2) ἡ πλεξούδα ἀπὸ βριζάχуро μὲ τὴν ὁποία δένουν τὰ δεμάτια.

δίμ(π)του τό, τὸ δίμιτο, ὕψασμα μάλλινο φτιαγμένο στο λαϊκὸ ἀργαλεῖο γιὰ σακάκια, παντελόνια καὶ τσιποῦνες.

διμ(π)τίσους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ γίνεται ἀπὸ δίμιτο.

διπλάρωνου, 1) πηγαίνω στο πλάι, πλησιάζω κάποιον δῆθεν φιλικά, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχω ἄλλο σκοπό, 2) ξαπλώνω κάποιον κάτω: διπλάρουσα ἓνα δένδρον κι ἔφρασα τόσα φουρτώματα ξύλα, 3) δέρνω: τοὺν διπλάρουσι καλὰ μὲ τ'ν γλίτσα.

διχάλα ἡ, 1) τὸ σχῆμα V ποὺ σχηματίζουν δυὸ κλωνάρια δέντρου ἢ ξύλου, ραβδί μὲ σχῆμα V στο ἓνα ἄκρο του, 2) μεταφ. ὁ μακροπόδαρος.

διχάλα τά, σκέλη τῆς διχάλας.

διχάλουμα τό, τὸ ἀνοιγμα ἀνάμεσα στὰ διχάλια.

δόγα ἡ, στενόμακρη σανίδα βαρελιοῦ, κάδου ἢ καρδαριοῦ.

δουκοῦμι, θυμοῦμαι.

δουλιφτάρ'κους ἐπίθ., ἐργατικός.

δουνδῶ ἡ, 1) τὸ σημάδι ποὺ ἀφήνει τὸ δόντι στὶς σάρκες, 2) ἔσοχῃ στὴν κόψη κοφτεροῦ ὄργανου: χτύπ'σα τοῦ ταικούρ' σὶ καρφὶ κι τό 'κανα ὄλου δουνδῶς.

δουνδούρα ἡ, τὸ δόντι τραπεζίτης.

δραγκώνουμι, 1) δαγκώνομαι: κατάλαβα τοὺς λάθους μ' κι δραγκώθ'κα, 2) πονῶ ἔσωτερικά (ψυχικά καὶ σωματικά): κήκα, δραγκώθ'κα στὰ χαμένα = πόνεσα ψυχικά στὰ χαμένα.

δουχάτερα ἡ, θυγατέρα.

D

δαβρανδάου καὶ δαβρανδίζου, ζωηρεύω: ἔφαι καλὰ κι δαβράντισι.

δαβάκ' τό, δίσκος, δίσκος γιὰ κέρασμα.

δαβάν' τό, δοκάρι πιὸ χοντρὸ ἀπὸ τίς γρινιές, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ τίς στηρίξει.

daʒandáon, ὑποφέρω, ὑπομένω κάτι: *μιγάλον κακό μὶ βοῇκι*, δὲ *μουρωῶ* γὰ τοῦ *daʒandáson*.

daǵǵáon, παίρνω ἀπόφαση καὶ ὁρμῶ, ἐπιτίθεμαι χωρὶς νὰ λογαριάζω τὸν κίνδυνο.

dám ἐπίρρ., ἀνοιχτὸ πέρα γιὰ πέρα: *ἔχου τοῦ σπít* *dám*.

damáʒ τó, 1) λατομεῖο, 2) ράτσα.

daʒabéʒ τó, 1) ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, 2) θόρυβος: *τί daʒabéʒ* *εἶνι αὐτό*, 3) στὸν πληθ., φασαρίες: *ἔχ' daʒabéʒʒa* *οὐ καημένους*.

dáʒt ἡ, τὸ κατακάθι ἀπὸ ξένες οὐσίες, μετὰ τὸ λειώσιμο τοῦ βούτυρου.

dʒbáʒ τó, 1) τοῖχος, 2) κουτὸς.

dé ἐπιφ., 1) τὸ κοινὸ ἐπιφ. ντέ, 2) ἐμπρός: *dé dé*, *Κίτθον*.

déʒt τó, καημός.

déʒ τó, ντέφι.

dínʒa, φίσκα: *ἦφιʒa* *ἔνα σακούλ'* *dínʒa* *κάχτις*.

diʒlíz τó, φαγητὸ πού δίνεται μὲ τὸ ζόρι ἢ πού τρώγεται μὲ πίκρα.

diʒlikónon, τρώω χωρὶς διάθεση.

dip ἐπίρρ., 1) καθόλου, 2) πέρα γιὰ πέρα.

dítska, γεμάτο πέρα γιὰ πέρα.

ditokónon, 1) γεμίζω καλὰ καλὰ ἔνα δοχεῖο, 2) τρώω υπερβολικά.

dósa ἡ, ἀτίθαση γυναίκα, ἀντρογυναίκα.

dótska ἡ, κουκουνάρι τοῦ πεύκου ἢ τοῦ ἔλατου.

douséʒ τó, στρῶμα.

draʒaba τά, φασαρίες, περιπλοκές.

draʒatʒlíz τó, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀγροφύλακα: *tʒ áʒés* *αὐτ'νοῦ τοῦ draʒatʒlíz*.

draʒátʒ ó, ἀγροφύλακας.

draʒatʒátʒon τó, ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἀγροφύλακα.

drimón τó, 1) δερμόνι, 2) μεταφ. χιλιοτρυπημένο: *ἔφῃakis* *τοῦ πανδιλόν'* *drimón*.

drimounízon, δερμονίζω (πρῶτα *drimounízoun* τὸ σιτάρι, γιὰ νὰ ἀφαιρέσουν τὰ χοντρά σκύβαλα, καὶ μετὰ τὸ κοσκινίζουν γιὰ τὰ ψιλά).

E

éʒous ó, σκαντζόχοιρος.

éka, 1) στάσου: *éka*, *dé*, *éka* *κι* *γὰ* *δεῖς*, ἀπειλή, 2) πήγαινε καὶ στάσου: *éka* *παρέʒ*.

éngasʒ ἐπίρρ., ἐπίτηδες: *τό 'kanis* *éngasʒ* *αὐτό*.

éngasʒtʒáʒon *εἶπιθ.*, ταιριαστός, κατάλληλος: *ἔκονʒa* *ἔνα* *σι'λάʒ* *éngasʒtʒáʒon* *γὰ* *τσαπ*.

éʒʒous ó, 1) καθορισμένη λουρίδα χωραφιοῦ, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ

τελειώνει στὸ ἄλλο, 2) μεταφ. κακὴ πράξη: τὸν ἔβγαλε τὸν ἔργου πέρα = τὸ ἔκανε τὸ κακό.

ἔχους τό, οἰκονομικὴ κατάσταση, κτηματικὴ περιουσία.

Z

ζάβα ἡ, συρμάτινο πιάστρο ἐνδυμάτων ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ μέρη: *σιρὰ καὶ θηλ' ἁά*.

ζαβώνου, κουμπώνω τὸ ἐνδυμα μὲ ζάβα: ζάβουσι τὸν φουστάν'.

ζάβα ἡ, βάτραχος.

ζάδαβους ἐπίθ., πλαδαρός.

ζαβι τό, μικρὸς σιδερένιος μοχλὸς ποὺ ἀσφαλίζει τὶς πόρτες.

ζαγάρ' τό, λαγωνικό.

ζαγαργάζου, 1) τρέμω ἀπὸ τὸ κρύο σὰν ζαγάρι: *τί ζαγαργάζεις*; 2) περιφέρομαι ἐδῶ κι ἐκεῖ: *τί δ' ἴα κἀν' τώρα τοῦ πιδί σ'; — τίπ' τα, ἔτσ' ζαγαργάζ', 3) πολυσυχνάζω κάπου: ἰκεῖ ζαγαργάζ' μέρα κι νύχτα*.

ζακαθάρ'ς ἐπίθ., 1) τὸ πειραχτήρι, 2) ὁ ἀεικίνητος.

ζακαθέμι, κουνιέμαι συνεχῶς πέρα δῶθε.

ζακόν' τό, 1) ἐπάγγελμα: αὐτὸ εἶναι τοῦ ζακόν' μ', 2) ἐλάττωμα: *κακὸ ζακόν'* εἰς, ὥρὲ πιδί, 3) ἔθιμο: *κακὸ ζακόν' πὸν τό 'χίτι ἰσεῖς οἱ Ζαγουρίδεις*.

ζαλίχ' τό, τὸ φόρτωμα, τὸ βάρος ποὺ μπορεῖ καὶ παίρνει ἕνας ἄνθρωπος στὴν πλάτη του: *ἕνα ζαλίχ'* ξύλα (δυὸ *ζαλίχα* = μία *μιρῳά*, δυὸ *μιρῳές* = ἕνα φόρτωμα = 100 κιλὰ περίπου).

ζαλικώνου, 1) φορτώνω κάποιον, 2) δένω τὸ φορτίο μὲ τριχιὰ στὶς πλάτες κάποιου.

ζαμάνα τά, πολλὰ χρόνια: *νὰ ζῆς χρὸνα κι ζαμάνα*.

ζαμαναργά ἡ, 1) γυνίκα μεγάλη στὴν ἡλικία, 2) γεροντοκόρη, 3) χοντρογυναίκα.

ζαβούνα ἡ, ἀρρώστια ποὺ ἡ διάγνωσή της εἶναι δύσκολη, κακοδιαθεσία, γρίπη.

ζαβούν'κους ἐπίθ., φιλάσθενος, κακοδιάθετος, μὲ ὄψη ποὺ φανερώνει ἀρρώστια.

ζάντζα ἡ, 1) ἐλάττωμα, 2) ἀπότομη ἢ ἄκαιρη ἀντίδραση.

ζαντζάρ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει ζάντζα: *μὴ ξ'γώντας στοὺ μבלάρ', εἶναι ζαντζάρ'κον*.

ζάπ' τό, στὴ φρ. *κάνου ζάπ'* = *δαμάζω*, ἡμερώνω.

ζαπώνου, ἀρπάζω καὶ κατακρατῶ κάτι μὲ τὸ ἔτσι θέλω: αὐτὸ τοῦ *χουράφ'* τοῦ ζάπουσι ἀπὸ τοῦ *κοινουτ'κό*.

ζάρα ἡ, ἀναμμένο κάρβουνο.

ζαράλ' τό, ἐλάττωμα, ράγισμα, ζημία.

ζαράλίτ'κους ἐπίθ., ἐλαττωματικός, ραγισμένος.

ζαρίζου, κατακαίω, κάνω κάτι κόκκινο σὰν ἀναμμένο κάρβουνο.

ζάρκους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ χρώμα τῆς ἐπιδερμίδας, κρεατῆς: ἀγόρασα τοὺ ζάρκον τοὺ μβλάρ· ἢ λ. δίνεται συνήθως σὰν ὄνομα στὰ ζῶα.

ζαρλατόν καὶ ζαρλατίζον, κάνω μιὰ ομάδα ἀνθρώπων ἢ ζώων νὰ σκορπίσει ἐντρομή: μβῆμι στοὺ κονπάδ' κὶ ζαρλάτ'σι τὰ πρόβατα.

ζαφέτ' τό, τὸ πλούσιο δεῖπνο ποὺ προσφέρεται μετὰ τὸ τέλος μιᾶς σημαντικῆς ἐργασίας (π.χ. χτίσιμο σπιτιοῦ, συγκομιδὴ δημητριακῶν κ.ἄ.).

ζάφτον, πίνω: ζάφτ' κάθε μέρα ροσκή.

ζαχιωές ὁ, φυτικὲς ζωοτροφές.

ζ'γούρ' τό καὶ ζ'γούρα ἡ, χρονιάρικο ἀρνί.

ζγαρνάου, 1) σκαλίζω: μὴ τὰ ζγαρνᾶς αὐτά, 2) ξεψαχνίζω: τί ζγαρνᾶς αὐτοῦ; ζγουρουβάλ' τό, σβῶλος ποὺ σχηματίζεται ἀπὸ ἀλεύρι ἢ ἄλλη σκόνη, ποὺ δὲ διαλύθηκαν καλὰ στὸ νερό: ἀνακάτουσι καλὰ τοὺ ἀλεύρ' μὶ τὰ χέργα σ', νὰ μὴ μνήσκον ζγουρουβάλα.

ζγράβῳ ἡ, σκορπιός.

ζγρυνός, καμπούρης, στραβόκορμος.

ζέρζιλα τά, μικρὰ ἄσπρα δαμάσκηνα.

ζβουδίζουμι, σκοντάφτω.

ζινγι τό, ἀναπατήρας, σπιροῦνι: στέκιτι στοὺ ζινγι = εἶναι ἑτοιμος.

ζονδαβάζον, ἀδυνατίζω: διπ ζονδαβάζσι αὐτὸ τ' ἀρνί.

ζούδαβους ἐπίθ., ἀδύνατος, μαραζωμένος.

ζουλάου, ζουλῶ.

ζουλούμ' τό, ζημία ποὺ γίνεται θεληματικά, ἐπίτηδες.

ζουλουμῆρ'ς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ κάνει σκόπιμα ζημιές.

ζούγκα ἡ, τὸ καρούμπαλο, πρῆξιμο ἀπὸ χτύπημα: ποὺ χτύπ'σις κὶ σ'κώθ' κὶ ζούγκα στοὺ κιφάλ';

ζουνδάβουλον τό, 1) γάιδαρος, 2) μεταφ. κουτός, ἀδιάντροπος, ἀδιάφορος ἄνθρωπος.

ζουρίζον, βλ. ξαρίζον.

ζούσκα ἡ, δοθιῖνας, καλόγηρος: ἔβγαλα μὲν ζούσκα στοὺ λιμό.

ζούτσα ἡ, τὸ κατακάθι τῶν ὑγρῶν: ζούτσα τοῦ λαδρῶ.

ζίφτον, ζουπῶ.

Η

ἡδυσμα τό, κάθε πολὺ ὁμορφο ἀντικείμενο: ἀγόρασα ἓνα μαστραπά, ἡδυσμα. ἡσκα ἡ, ἡσκα.

Θ

θάρρον ἐπίρρ., 1) ἴσως, 2) μὴ τυχόν: θάρρον πάει στοὺ παζάρ' οὐ βάρεας; θέρμ' ἡ, πυρετός (στὸν πληθ. θέρμης), ἐλονοσία.

θηλῶκος ἐπίθ., θηλυκός.

θιλουσά ἡ, τὸ θολὸ νερὸ ποὺ κατεβάζουν τὰ ποτάμια καὶ οἱ χεῖμαρροι μετὰ τὴ βροχή.

θιουτῶκος ἐπίθ., τοῦ Θεοῦ: δὲν ἀπόχτισι κανὰ πιδί: τί νὰ γίν', αὐτὰ εἶνι θιουτῶ-
κα πράγματα.

θιωμαίνουμι, 1) ἔχω ἐλονοσία, πυρετό, 2) εἶμαι ἀνήσυχος γιὰ τὴν ἐκβαση μιᾶς
ὑποθέσεως, ἡ ἀπὸ τὴν παρουσία προσώπων.

θιωμαδὰ ἡ, ὁ πυρετός, ἡ ἐλονοσία.

θιμουχόρτ' τό, χόρτο ποὺ τὸ ἀφέψημά του πίνεται σὰν ἀντιπυρετικὸ (λέγεται
καὶ θιμουχότανου).

Θιωτῆς ὁ, Αὐγουστος.

θκό μ', θκό σ', θκό τ': δικό μου, δικό σου, δικό του.

θ'λόξ' τό, 1) κουμπότρυπα, 2) οἱ βελονιές μὲ τὶς ὁποῖες «πιάνουν» τὰ φορέμα-
τα, ὅταν δὲν ἔχουν κουμπιά: φέρι νὰ σ' πιράσου ἓνα θ'λόξ' στοὺ πονκάμ'-
σου, νὰ μὴ σ' φαίνονδι τὰ στήθξα σ'.

θ'λκάνων, κουμπώνω.

θραφιρὸς ἐπίθ. (γιὰ φυτά), 1) αὐτὸς ποὺ σπάει εὐκολα, 2) αὐτὸς ποὺ ἀναπτύσ-
σεται γρήγορα, 3) δροσάτος.

θυρουστομ' τό, τὰ ἀγκωνάρια ποὺ τοποθετοῦνται γιὰ νὰ γίνει τὸ πλαίσιο τῆς
ἐξωτερικῆς θύρας τῆς οἰκοδομῆς: πιλέκα τα καλὰ αὐτὰ τὰ ἀνγουνάργα,
γὰτὶ θὰ μβοῦν θυρουστομίνα.

θζάμα τό, θαῦμα.

θζαμαίνουμι, ἀπορῶ, θαυμάζω: κὶ ἰγὼ θζαμαίνουμι πῶς τό 'κανι αὐτό.

I

ιβρέτ' τό, φόβος: πῆρα ἰβρέτ' ἀπ' αὐτόν.

ιδγάζον, διάζομαι.

ιδγάσμα τό, διάσιμο.

ιδγάστρα ἡ, 1) ἡ γυναῖκα ποὺ διάζεται, 2) ἡ σανίδα μὲ τὶς τρύπες ποὺ περνοῦν
τὰ γνέματα γιὰ νὰ τὰ ιδγάσουν.

ιλάτσ' τό, 1) γιατρικό, 2) θεραπεία: κάνι μ' κάνα ἱλάτσ' στ' ἀφτὶ ποὺ μὲ πουνάει.
ἰπουρ'κὸ τό, τὸ καρποφόρο δέντρο.

K

καβάτ'κους ἐπίθ., ὀγκώδης: εἶνι καβάτ'κον φόρτουμα.

καζάκα ἡ, μικρὸ σανιδένιο φορεῖο, γιὰ νὰ μεταφέρουν πέτρες, χώματα, κοπριά,
σὲ κοντινὲς ἀποστάσεις.

καζαῖνά ἡ, 1) τὸ μέρος ὅπου ἀνάβουν φωτιά, γιὰ νὰ βάλουν τὸ καζάνι ἐπάνω: ἀναψα

φουτῇ σ'ν γαζαῖνᾶ, 2) τὸ περιεχόμενον ἑνὸς καζανιοῦ σὰν μέτρο: ἐβρασα μὴ καζαῖνᾶ γίζα.

καθαρίζον, 1) καθαρίζω, 2) ἀφαιρῶ τοὺς ὄρχεις ἀπὸ τὰ ἄλογα καὶ τὰ σκυλιὰ· γιὰ τὰ ἄλλα ζῶα χρησιμοποιοῦν τὶς λέξεις *μοννουχίζον*, *τθουκαλνάνον*.

καῖπ', στῇ φρ. γίνομαι καῖπ' = ἐξαφανίζομαι.

καῖπζώνου, ἐξαφανίζω.

κακὰ ἐπίρρ., ἄσχημα, βαριά: εἶναι ἄρρουστους κακὰ.

κάκα τά, ἐχθρότητα: τοῦ 'πα τ'ν ἀλήθῃ καὶ μ' ἐπῆρασι κάκα· ἡ φρ. μ' αὐτὸν ἔχουμι κάκα = δὲ μιλιόμαστε.

κάκου ἡ, θεία: κάκου Ν'κόλινα.

καζώνου, 1) πεισιμῶνον, 2) μοῦ κακοφαίνεται: μὴ καζώντς ποὺ σ' λέον τ'ν ἀλήθῃ.

καλαβαλίξ' τό, 1) πλῆθος ἀνθρώπων: καλαβαλίξ' στοὺ χάν', νηρὸ στὰ φασούλα, 2) τὰ ὑπάρχοντα τοῦ σπιτιοῦ.

καλαμίδ' τό, 1) τὸ κόκαλο τῆς κνήμης, 2) ἡ βέργα ποὺ βάζουν ἀνάμεσα στὸ στημόνι τοῦ ἀργαλειοῦ.

καλῆίς (καλέδου, κάλιδου), ζῶο ποὺ ἔχει ἄσπρο κεφάλι μὲ μαῦρες λουρίδες ἢ βούλες.

καλέμ' τό, πλατιά σμίλη μὲ τὴν ὁποία πελεκοῦν τὶς πέτρες.

καλιμῖνᾶ ἡ, 1) χαραξιά ποὺ γίνεται μὲ καλέμι, 2) λωρίδα σμιλεμένη μὲ καλέμι γύρω γύρω στὴν πέτρα.

καλικάν' τό, ἡ τριγωνικὴ μετόπη τοίχου οἰκοδομῆς.

καμέτ τό, χαλασμός: σῶπα, καημένι, ἥφιρις τοῦ καμέτ.

καμ'ζελα ἡ, εἶδος γυλέκου ποὺ κουμπώνει στὸ πλάι, κοντὰ στὴ μασχάλη.

καμώνουμι, 1) προσποιοῦμαι, 2) ἐπιχειρῶ: καμώθ'κι νὰ μὴ χτυπήσ'.

καναβὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ καναβιοῦ.

κανγέλα τά, 1) μαϊάνδροι: οὐ δρόμους κάν' κανγέλα, 2) ζικζακωτὸ βάδισμα ἢ τρέξιμο: αὐτὸς κάν' κανγέλα στοὺ χουρὸ.

κανδαργάζου, δένω τὰ ζῶα τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ τὰ ὀδηγῶ ἔτσι δεμένα.

κανδαρέλα ἡ, τρόπος πορείας, ὅπου τὰ ζῶα πᾶνε τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, δεμένα ἢ ἐλεύθερα: πέρασα τὰ πρόβατα στοὺ μοννουπάτ' κανδαρέλα.

κάνουρα ἡ, γνέμα εἰδικὰ μαζεμένο σὲ μεγάλες θηλιές: ἔμασα τὰ γνέματα κἀνουρις κἀνουρις, γιὰ νὰ τὰ βάνου.

καπάξ' τό, κοινὸ, μεταφ. στῇ φράσει: τὸν ἥφιρι καπάξ' = τὸν γέλασε, τὸν νίκησε.

καπακώνου, 1) σκεπάζω μὲ καπάκι, 2) ἀποκρύπτω.

καπιστρώνου, 1) περνῶ τὸ καπίστρι στὸ ζῶο, 2) μεταφ. ἐπιβάλλω πειθαρχία:

δὲ μὲρόρισι νὰ καπιστρώσ' τ' γυναῖκα τ'.

καρδιωὸς ἐπίθ., γενναῖοκαρδὸς, ἄφοβος.

καρκαλάζον, μοῦ κόβεται ἡ ἀνάσα καὶ ἡ φωνή, μένω ξερός ἀπὸ τὸ κλάμα:

ἄφ' οὗ τοῦ πιδὶ μονναχὸ τ' κὶ καρκάλασι στοῦ κλάμα.

καρκαλέτ'ς ὁ καὶ τὸ καρκαλέτς', ὁ κοκίτης.

καρκαλνάον, κακαρίζω.

κάρκαλον τό, κατὰξερο: οὐ κῆπους γίγνι κάρκαλον ἀπὸ τ' στούς· ἡ φακὴ γίγνι κάρκαλον, θέλ' μὰς' μου.

καρούτα ἡ, 1) ξύλινη ἢ χτιστὴ πέτρινη κάδῃ τοῦ νερόμυλου, ποῦ συγκεντρώνει τὸ νερὸ καὶ τὸ διοχετεύει μὲ πίεση στὴ φτερωτῇ, 2) ξύλινο αὐλάκι ἀπὸ μονοκόμματο ξύλο ἢ καρφωμένα σανίδια.

κάδα ἡ, 1) προζύμι, 2) φαγητὸ (κουρκούτι) ποῦ γίνεται ἀπὸ προζύμι.

κασταλαῖ ἡ, τὸ κατασταλαγμένο μετὰ τὸ βράσιμο σταχτόνερο, ἀλίσίβα.

καταλαχοῦ ἐπίρρ., συμπτωματικά, κάποια στιγμή: καταλαχοῦ πέτ'χα τοῦ

Μῆτσον = συμπτωματικά: καταλαχοῦ ἦρθι κὶ τοῦ πιδὶ = ἐκείνη τὴ στιγμή.

καταπατάον, προσπαθῶ νὰ διαπιστώσω τίς διαθέσεις ἄλλου μὲ παραπλανητικές ἐνέργειες: δὲν κατάλαβις ποῦ μὲ καταπατοῦσι, γιὰ νὰ μὰθ' τ'ν ἀλήθῃα.

καταραχὰς ὁ, ἀσύδοτος, ἀνάγωγος (ἔχει τὸ χαρακτηριστὴρα τῶν ληστῶν ποῦ γυρίζουν στίς ράχες).

κατάχ' του τό, ὑπόστεγο.

κατάφ'χου τό, δροσιά: θὰ φύγουν τοῦ προῦ μὲ τοῦ κατάφ'χου.

κατραχοῦρα ἡ, μπόρα, ἀναταραχὴ: τοῦμ βῆρι ἡ κατραχοῦρα = ἡ μπόρα· φ'λάξ' τὴν ποῦ εἶνι κατραχοῦρα = ἀναταραχὴ.

κατὰ ἡ, τὸ μέρος ποῦ καταλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν καθίσει: μὲν κατὰ τόπους.

κατθαμάξ' τό, ἡ μαμαλίγκα, φαγητὸ ἀπὸ ἀλεύρι καὶ βραστὸ νερό.

κατθάρα ἡ, τὸ ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν, δρασκελιά: μὲν κατθάρα τόπους.

κατθούλα ἡ, 1) κουκούλα: θέλον κάπα μὲ τρανὴ κατθούλα, 2) σωρὸς κωνικός:

γέμ'σα τοῦ ταγάρ' θ'τάρ' μὲ κατθούλα = τὸ παραγέμισα τόσο, ποῦ ἔγινε σωρὸς κωνικός. Ἡ φρ. ἔχ' τοῦ δῆνουλου κατθούλα = ἔχει τὸ διάβολο μέσα του.

κατσ'πουδῆ ἡ, ἀναποδιά: μοῦ 'ρθι κατσ'πουδῆ κὶ μόφι (μοῦ ἔφυγε) οὐ λαγός.

κατσ'πουδῆζον, ἀδιαθετῶ χωρὶς αἰτία φανερῇ: δὲν ξέρουν, μ' κατσ'πόδῃσι τοῦ πιδὶ.

κανκὶ τό, 1) μικρὸ ξύλινο δοχεῖο, ὅσο τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ, γιὰ νὰ μετροῦν τὴν πυτιά γιὰ τὸ πῆξιμο τοῦ τυριοῦ: ἔριξα τρία κανκὰ πυτῆα στοῦ γάλα,

2) στὴ φράση ἓνα κανκὶ = ὁλόγυρα: αὐτὸ τοῦ ἔθιμου τὸ 'χουν ἓνα κανκὶ τὰ χουρῆα γύρα ἀπ' τ' Χρυσή.

καχπέ ἡ, παλιογυναίκα, πόρνη.

κάχτα ἡ, καρύδι.

καψάλ' τό, τὸ μέρος στὸ ὁποῖο κἀνῃκαν τὰ δέντρα.

καψάλα ἡ, μεγάλη ἔκταση ἀποψιλωμένη ἀπὸ φωτιά.

καψαλνάνου, καψαλιζω: ἄλλου δὲ γδέρνουν τοῦ γουντζούν', μοννάχα τοῦ καψαλνούν.

καπου-, καχημένος: καπου-Κώστας, καπου-νοικοκυρά, καπου-παιδ'.

κένους ἐπίθ., κοκκινोटριχος: πῆσσι τοῦ κένου τοῦ κασιζ'.

κιριστές ὁ, κατεργασμένη ξυλεία ποῦ προορίζεται γιὰ οἰκοδομή.

κιρκέλα ἡ, ὁ κρίκος.

κισίμ' τό, συμφωνία ἀνάμεσα σὲ κτηνοτρόφους: ὁ ἕνας δίνει ἕνα ἀριθμὸ ἀπὸ γιδοπρόβατα ὀρισμένης ἡλικίας, κι αὐτὸς ποῦ τὰ παίρνει δίνει κάθε χρόνον τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα ποῦ ἀναλογοῦν στὰ δοσμένα γιδοπρόβατα: ὅταν λήξει ἡ συμφωνία ἐπιστρέφει τὸν ἴδιο ἀριθμὸ γιδοπρόβατα τῆς ἴδιας ἡλικίας.

κισιμῆνάρ'κους ἐπίθ., τὸ ζῶο ποῦ εἶναι δοσμένο κισίμ'.

κιφαλαργά ἡ, 1) τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου, 2) τὸ ἐπάνω μέρος: κιφαλαργά τοῦ χωραφχοῦ.

κιφαλάρ'ς ὁ, 1) τὸ ἐπάνω μέρος, ἡ κεφαλὴ: δὲ γάν' νὰ γυρίσ' οὐ κιφαλάρ'ς ἀπ' τ' σαρμάντζα κατ' τοὺν ἥλον, πιθαίν' τοῦ πιδί, 2) τὸ μεγάλο αὐλάκι στὴν κορυφὴ τοῦ χωραφιοῦ, τὸ ὁποῖο δέχεται τὰ πολλὰ νερά: σήμυρα καθόρ'σα λίγον τοὺν γιφαλάρ' στοὺ χονράφ'.

κλαδαργά ἡ, ὀθμωνιὰ ἀπὸ κλωνάρια βελανιδιᾶς, μὲ τὰ φύλλα τους, ποῦ χρησιμοποιοεῖται γιὰ τροφὴ τὸ χειμῶνα.

κλειδουπνίκανου τό, ξύλινο δοχεῖο ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἴσια καὶ ὅμοια μέρη: κλεισμένο σχηματίζει πεπλατυσμένη σφαῖρα.

κλειδουσ' ἡ, ἄρθρωση: ἡ κλειδουσ' τ' ἀργαλειοῦ· ἡ κλειδουσ' τ' τοίχου.

κλέτσκα ἡ, συρμάτινη βελόνα γιὰ νὰ πλέκουν κάλτσες (ὑπάρχουν συνολικὰ πέντε κλέτσκις μὲ τίς ὁποῖες πλέκουν τίς κάλτσες).

κλήρα ἡ, ἀπόγονος: πέθανι κι δὲν ἄφ'κι κλήρα.

κλίτσους ὁ, κάθε ἀντικείμενο γυριστὸ σὰν κλίτσα.

Κ'λίχτρα ἡ, βλ. τ'λίχτρα.

κ'λόκουρον τό, τὸ μαλλὶ ποῦ παίρνουν ἀπὸ τὰ πισινὰ μέρη, τὰ πόδια καὶ τὴν κοιλιά τῶν προβάτων.

κλόντσκα ἡ, τὸ κηκίδι τῆς βελανιδιᾶς (ἀπ' τὸ τσίμπημα ἑνὸς ἐντόμου στὰ φύλλα, γιὰ νὰ ἀποθέσει τὰ αὐγά του, τὰ φύλλα γίνονται σὰν μικροὶ βῶλοι).

κ'λουκοθ'σμα τό, τὸ κούρεμα τῶν πισινῶν κτλ. τοῦ προβάτου (γίνεται ἑνωρίτερα ἀπὸ τὸ κούρεμα).

κ'λουκουρίζου, κουρεύω τὰ πισινὰ, τὰ πόδια καὶ τὴν κοιλιά τῶν προβάτων.

κλουτσάκ' τό, τὸ ξύλινο γυριστὸ μέρος στὸ πίσω μέρος τοῦ σαμαριοῦ.

κλούφ' τό, 1) ξύλινο ἢ μεταλλικὸ στήριγμα τῆς πένας: θέλου κλούφ' κι πένα, 2) μαξιλαροθήκη: φέρι τοῦ κιντζιμένου τοῦ κλούφ'.

κλουφχάζου, κλουβιάζω.

κλούφχους, κλούβιος.

κόξα ἢ, μικρὸ κομμάτι δέρμα πού μπαίνει γιὰ μπάλωμα σὲ τσαρούχια, μικρὸ κομμάτι δέρμα γενικά.

κόθρους ὁ (πληθ. τὰ κόθρα), ὁ γύρος τῆς πίτας, τὰ χεῖλη τοῦ ταψιοῦ, ἡ περιφέρεια τοῦ ψωμοῦ.

κόκα ἢ, 1) τριγωνικὴ ἐγκοπὴ σὲ ξύλο: ὅσις κόκκις ἔχ' ἡ τσέτλα, τόσα π'νάχα δείχν', 2) τριγωνικὸ κόψιμο τοῦ ἀφτιοῦ στὰ ζῶα γιὰ σημάδι: τὰ θ'κά μ' τὰ γίδρα ἔχουν κόκα στὸν διξί κι φούρκα στὸν ζιρβί.

κόρδα ἢ, πρόχειρο μαντρί γιὰ γρέξασμα.

κόρφους ὁ, στῆθος· τὰ κόρφχα = γυναικεῖα στῆθη.

κόσα ἢ, ἡ πλεξούδα.

κόσα, τρέξε, πήγαινε = κόσα στὸν μαγαζὶ νὰ φέρ'ς λάδ'.

κόστραβους ἐπίθ., γιὰ τὸ καρδί πού δὲ βγαίνει εὐκολὰ ἢ ψίχα του.

κουζίν' τό, 1) δέρμα: τὸν κουζίν' τ'ς γίδας γιὰ σαμάρ', 2) τὸ ἀσκή: θέλου γάλα ἀπ' τοῦ κουζίν'.

κουκαλίτσα ἢ, μικρὸ κοκάλινο κουμπί.

κουκούδ' τό, ἡ κρούστα τῆς πληγῆς.

κουκούλ' τό, δέσιμο τοῦ κεφαλομάντηλου ψηλά, ἔτσι πού νὰ μένει ἀκάλυπτο τὸ πρόσωπο καὶ ὁ λαιμός.

κουκουροῦντζους ὁ, κῶνος, πέτρα ἢ λόφος σὲ σχῆμα κώνου.

κουλά ἐπίρρ., εὐκολα: δὲ γίνιτι κουλάι.

κουλανίτσα ἢ, ἀρρώστια τῶν ζώων (πονοῦν τὰ πόδια τους καὶ δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν).

κουλανίτσαβους ἐπίθ., αὐτὸς πού πάσχει ἀπὸ ἀγιάτρευτη κουλανίτσα.

κουλούμ' τό, κολύμπι.

κουλουμβίζου, 1) κάνω κολύμπι, 2) βουτῶ κάτω στὸ νερό.

κουλουτούμδα ἢ, ἡ τούμπα.

κουλουχέρ'ς ὁ, κουλοχέρης, αὐτὸς πού δὲν μπορεῖ νὰ κουνήσει τὸ ἓνα ἢ καὶ τὰ δυὸ χέρια.

κουμάσ' τό, 1) κατοικία ζώων: κουτουκούμασου = ὀρνιθώνας, γουρνοκούμασου = χοιροστάσιο, 2) μεταφ. παλιάνθρωπος.

κουῆαρῶ ἢ, κούνια.

κουῆαρίζουμι, κάνω κούνια, αἰωροῦμαι.

κουναῶανὸς ἐπίθ., κοντούλης.

κουνιδι'νέλα ἢ, τὸ τελευταῖο τμῆμα ὁμάδας πού βρίσκεται σὲ πορεία.

κουνιδουγουρτσά ἢ, εἶδος ἀγριαπιδιᾶς.

κουνιδούρ' τό, κοντόξυλο.

κουνιδουρῶζου, κόβω τὰ μακριὰ ξύλα κοντά.

κουνιδούσα ἢ, κοντὴ τσιπούνα.

κουπάνα ἢ, ξύλινη σκάφη γιὰ πλύσιμο.

κουπανέλ' τό, τὸ μωρὸ ποὺ βρίσκεται ἀκόμα στὰ σπάργανα, τὸ σπαργανωμένο μωρὸ ποὺ βρίσκεται στὴν κούνια.

κουπανέτσα ἡ, τὸ φασκιωμένο μωρὸ ἔξω ἀπὸ τὴν κούνια, μωρὸ τυλιγμένο στὰ πανιά του.

κουπάτσ' τό, κοντόχοντρο καυσόξυλο ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μέρος τῆς ρίζας καὶ μέρος τοῦ κορμοῦ.

κουπέλ' τό, τὸ νόθο τέκνο.

κουπιλάρ'ς ὁ, ὁ πατέρας τοῦ νόθου.

κουπιλάρου ἡ, ἡ γυναίκα ποὺ γέννησε νόθο.

κουπὸς ὁ, δρόμος, πέρασμα ποὺ ἀνοίγεται μέσα στὸ χιόνι συνήθως, γιὰ νὰ περάσουν τὰ ζῶα.

κούρβα ἡ, παλιογυναίκα.

κουρκάρ' τό, κοκκάρι.

κουρκουσσούρα ἡ, ἡ μοναχὴ καὶ ἔρημη γυναίκα, ἡ ἀνάποδη, ἡ πολυλογοῦ καὶ κουτσομπόλα.

κουρλὸς ὁ, μουρλός.

κουρμιρὸς ἐπίθ., μεγάλοςωμος, χοντρόκορμος: κουρμιρὴ γιλάδα, κουρμιρὸ πεῦκον.

κουρνάζου, πάω γιὰ ὕπνο: κούρῃσαν οἱ κότες.

κουρουνάζου, 1) προκόβω: δὲ μβόρ'σι νὰ κουρουνάσ' π'θινά, 2) ἀποκαθίσταμαι, νοικοκυρεύομαι.

κουρούπα ἡ, ξύλινο δοχεῖο σμιλεμένο σὲ μονοκόμματο κορμὸ δέντρου σὰν κάδος, λίγο πὺδ πλατὺ ἀπὸ τὸ γριδούρ'.

κουρφ'νὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ βρίσκεται στὴν κορυφή.

κουτὰ ἡ, ἐργαλεῖο μὲ τὸ ὁποῖο κόβουν τὸ χόρτο.

κουθαλάζου, γίνομαι κούθαλου: κουθαλάσι αὐτὴ ἡ μυλιά.

κούθαλου τό, 1) κουφαλιασμένος καὶ σάπιος κορμὸς δέντρου, 2) μεταφ. ὁ γέρος ποὺ δὲ μετακινεῖται ἀπὸ τὴ γωνιά του, ὁ ἄπραγος.

κουδέρα ἡ, μεγάλο πλεχτὸ κοφίνι.

κουδεύου, τρέχω.

κουδὴ ἡ, τρεχάλα.

κουδὶ ἐπίρρ., τροχάδην: πῆγα κουδί.

κουσκουῖν' τό, ἡ ὑπουρίδα.

κουτάβα ἡ, κουτάβι.

κουτάου, τολμῶ: δὲν κουτάου νὰ πάου στοὺ σπίτ'.

κουτεύου, δειλιάζω.

κουτής, θηλ. κουτίτσα, δειλός.

κουτουκούμασου τό, ὀρνιθώνας.

κουτουράδα ἡ, ἀνάθεση ἐργασίας ἐργολαβικά.

κουτροῦκ' τό, κοντόχοντρο ἀντικείμενο: ταῖσκι καλὰ κὶ γίngι κουτροῦκ'.

κουτσάν' τό, 1) κοτσάνι, 2) μεταφ. τὰ βρῆκα κουτσά'να = τὰ βρῆκα μπαστού-
νια· τὰ περνῶ κουτσάν' = καλοπερνῶ.

κουφίν' τό, ξύλινο δοχεῖο, ὅπου ρίχνουν τὸ ἄλεσμα στοὺς μύλους.

κουφίδ' τό, μερίδα, κομμάτι κρέας.

κουφουρ' τό, 1) μπουμπουκιασμένα δέντρα, 2) οἱ θάμνοι ποὺ κόβουν οἱ βοσκοί
κατὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνα γιὰ τροφή τῶν γιδιῶν.

κουφουρίδους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπὸ κουφουρ' (τὰ κουφουρίδα ξύλα, σὲ
διάκριση ἀπὸ τὰ χλωρὰ καὶ τὰ τελείως ξερά, εἶναι μισόστεγνα).

κράκουρα τά, πετρῶδες καὶ ἀπόκρημνο μέρος.

κρασάτους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ κρασιοῦ.

κρένου, φωνάζω, μιλῶ.

κρέχκους ἐπίθ., 1) ὁλόδροσος, ὁλόφρεσκος: ἦφιρα κρέχκον νιρό, 2) χυμώδης.

κρίνα ἡ, κυψέλη.

κρινι τό, 1) ἡ κυψέλη μὲ τὸ μελίσσι, 2) μεταφ. τὸ γεμάτο καρποὺς δέντρο, τὸ
πλούσια ἐφοδιασμένο σπίτι: κρινι τό 'χ' τοῦ σπít' τ', βοννγάει ἀπ' τὰ καλὰ.

κριτσανάου, 1) ροκανίζω μὲ τὰ δόντια, 2) τρίζω: θέλ' λάδουμα ἢ πόρτα, γιὰ νὰ
μὴ κριτσανάει.

κριτσανίδα ἡ, ὁ χόνδρος τῶν ὀστέων.

κριτσάου, 1) τρίζω, κᾶνω κρίτς-κράτς: κρίτσι τοῦ δαβάν', χαβέργα θ' ἀκού-
σονται, 2) βροντῶ: κρίτσι τοῦ τ'φέχ'.

κρυότ' ἡ (καὶ τὸ), τὸ ἐλαφρὸ ψύχος.

κρυφ'λίκα τά, 1) οἱ κρυφές πράξεις, 2) τὸ κρύψιμο πραγμάτων.

κυρλεόνου, κυριεύω: τί σὶ κυράλιμι οὐ θαϊτάντς κὶ κάντς ἔτσ'·

κυκλίδ' τό, μικρὴ σχετικὰ ποσότητα κλωστής μαζεμένη σὲ σχῆμα κουλούρας· ἔταν
ἀνοιχτεῖ, σχηματίζονται μὲ τὶς κλωστὲς κύκλοι τοῦ ἴδιου διαμετρήματος.

Λ

λάβρα ἡ, 1) καλοκαιριάτικη ζέστη, κυρίως μετὰ ἀπὸ βροχή: ἔβαλι μιγάλ' λάβρα
=κάνει πολλὴ ζέστη, 2) ἔξαψη.

λαβριάζου, ζεσταίνομαι ὑπερβολικά, ἔχω ἔξάψεις.

λάβραβους ἐπίθ., πλαδαρός, ὅλο λαπάρες.

λαγάρα ἡ, ξαστεριά: ὄξου εἶνι μὴν λαγάρα, χαρὰ Θεοῦ.

λαγαρὰ τά, τὸ μέρος τοῦ σώματος ἀνάμεσα στὴ λεκάνη καὶ τὰ πλευρά: ἔχου
ἐνα σφάχτ' στὰ λαγαρά.

λαγαρίζου, 1) ἀμτβ. καθαρίζω: λαγάρ'σι τοῦ νιρό, 2) διαχωρίζω: νὰ λαγαρίσ' ἡ
αἶρα ἀπ' τοῦ στάρ'.

λογαρός ἐπίθ., καθαρός, διάφανος: λογαρός οὐρανὸς ἀστραπὴ δὲ φονβᾶτι.

λαγοῦμ' τό, μικρὸς ὑπόνομος ποὺ γίνεται γιὰ νὰ ξεστραγγίσουν τὰ νερά ἀπὸ τὰ
ὑπόγεια τῶν σπιτιῶν ἢ ἀπὸ τὰ χωράφια ποὺ βαρκίζουν.

λάγκους ὁ, τὸ ρέμα.

λαμβαδὶ τό, 1) τὸ ἀγκωνάρι πού βάζουν στὴ γωνιά τοῦ παράθυρου: *στῆσι τοῦ λαμβαδὶ στοὺ παραθύρῳ*, 2) τὸ κύριο ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ: *μόλις ἔφτασι στοὺ λαμβαδὶ στοὺ πουτάμῳ*, τὰ ᾄχασι καὶ τοῦμ βῆρι κάτ'.

λαγγίτα ἦ, τηγανίτα.

λάνγριζον, 1) μόλις διακρίνω: *λάνγριζ' λίγον ἢ βάβον* = βλέπει λίγο, 2) μοῦ κάνει ἐντύπωση, μοῦ γυαλίζει κάτι: *σ' λάνγρισαν τὰ πλουμβούδγα*.

λαντζόν' τό, 1) τὸ εὐθυτενὲς καὶ σβέλτο παλικάρι, 2) τὸ καλοθερμεμένο ζῶο.

λάσα ἦ, 1) ἐξώπορτα, αὐλόπορτα, 2) φαρδιά πόρτα.

λειξουρῶ ἦ, λαιμαργία.

λείξουρος ὁ, λαίμαργος.

λέλε, ἐπιφώνημα πόνου ἢ ἀγάπης: *λέλε μ' τί ἔπαθα* *λέλε μ'*, *βλαστάρ' μ'*.

λέθ' τό, τὸ κατακομμένο, κομματιασμένο: *τ' ἄρπαξι οὐ λόκους τ' ἄρην καὶ τό 'κανι λέθ'* = τὸ κομματίασε.

λίγδα ἦ, λειωμένο χοιρινὸ λίπος.

λιγέν' τὸ (καὶ λιέν'), μετάλλινη κυκλικὴ λεκάνη.

λιμαγμένους ἐπίθ., θεονήστικος: *τί τρῶς ἔτσ' σὰ λιμαγμένους!*

λιθιτάον καὶ λιθιτίζον, ἀπαυδῶ.

λιμβὰ τά, γεννητικὰ ὄργανα τοῦ ἄντρα ἢ ἀρσενικῶν ζώων.

λιμούρα ἦ, λεηλασία.

λιμουρῶάζον, διαρπάζω, λεηλατῶ.

λίσβας ὁ, φλύσχος, πέτρωμα πολὺ μαλακὸ καὶ εὐθραυστο· κομματιάζεται μόνον τοῦ καὶ γίνεται χοντροκομμένος ἄμμος.

λισβὸς ἐπίθ., καχεκτικός, χλομός.

λιτσοῦρ' τό, μουσκίδι: *μ' ἔπχαμι βρουχή καὶ γίνγα λιτσοῦρ'.*

λόλους ὁ, νερούλος: *ἐρ' ξις πουλὸν νιρὸ στὰ φασούλα καὶ γίνγαν λόλους* = νερούλα.

λόντζα ἦ, μικρὸ ἐπίπεδο μέρος, σὰν ἀλώνι.

λουβῆάζον, 1) λερώνομαι, 2) παθαίνω δερματικὸ νόσημα.

λουβῆῶς ἐπίθ., 1) ὁ λερωμένος, 2) αὐτὸς πού ἔχει ἓνα μεταδοτικὸ δερματικὸ νόσημα.

λουβὸς ἐπίθ., ἀνάποδος, πεισματάρης, παλαβός.

λουγαστὸς ἐπίθ., ποικίλος: *λουγαστὸς κόσμους ἦταν στοὺ παζάρ'.*

λουῶ' τό, ἐγκοπὴ πού εἶναι χαραγμένη σὲ ἀντικείμενο (ἐπιπλο, πέτρα, ξύλο), γιὰ νὰ δέχεται ἄλλο ἀντικείμενο.

λούμ' ἦ, λάσπη πού κατεβάζουν τὰ ποτάμια καὶ τὰ ρέματα: *κατέβασι οὐ ρέμας καὶ γόμ'σι τοῦ χουράφ' μ' λούμ'.*

λουμάδα ἦ, 1) σχιστολιθικὴ πλάκα μὲ τὴν ὁποία παίζουν τὰ παιδιὰ, 2) παιχνίδι παιδικό.

λουμάχ' τό, 1) θάμνος βελανιδιάς μὲ ἴσιο κορμό, 2) καυσόξυλο ἀπὸ *λουμάχ'.*

λουνγα ἦ, ἄδενικό πρῆξιμο.

λούρα ἢ, μεγάλη βέργα, ραβδί με τὸ ὁποῖο ραβδίζουσιν τὶς καρυδιές.
 λουτρά ἢ, χοντρὴ κόκκινη μεταξωτὴ κλωστή, με τὴν ὅποια ἔκαναν τὰ κεντή-
 ματα στὰ μάλλινα ρούχα (τσιποῦνες, φλονκάτες).
 λούτσα ἢ, μούσκεμα: φεύγα ἀπ' τ' αὐλάξ', γίνγεις λούτσα.
 λουτσαρνόου, ἀνακατεύομαι, παίζω με τὰ νερά: ὄλ' μέρα λουτσαρνέσι στ'
 αὐλάξ'.
 λ' τάρ' τό, τριχιά ἀπὸ λινό, κοντοτριχί.
 λικουφάγουμα τό, 1) ζῶο φαγώμενο ἀπὸ λύκο, 2) σὰν βρισιά: πιρπάτα, οὐρὲ
 λικουφάγουμα.
 λικουφαγουμένον τό, φαγώμενο ἀπὸ λύκο: δὲν τρώγουσι τὰ λικουφαγουμένα
 = δὲν πρέπει νὰ τρῶμε τὰ ζῶα, ποὺ ἔκοψε ὁ λύκος.
 λυχτάου καὶ ἀλυχτάου, 1) γανγίζω, 2) μεταφ. μιῶ ἀσυνάρτητα ἢ λέω λόγια
 ποὺ δὲ με συμφέρουν: τί ἀλυχτᾷς τόσ' ὥρα.

M

μαλαῖα ἢ, 1) χόρτα φυλαγμένα στὶς ἄκρες τῶν χωραφιῶν: ἀπόλ' κα τὰ γίδγα
 στ' μαλαῖα, 2) καλοπέραση, καλὸ φαί: βρήκι καλὴ μαλαῖα στοὺν τσέλιγκα.
 μαμαλίγκα ἢ, βλ. κατσαμάξ.
 μαναβέλα ἢ, ξύλινος μοχλός.
 μανάρ' τό, 1) ἀρνὶ ἢ κατσίκι ποὺ τὸ τρέφουν στὸ σπίτι. Ἀκολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ
 τὸ νοικοκύρη στὶς δουλειές, καί, συνήθως, τὸ σφάζουν στὰ πανηγύρια, 2)
 μεταφ. καθετὶ ποὺ ἀκολουθεῖ ἄβουλα καὶ πειθήνια κάποιον: ἔρχιτι κοντὰ
 μ' σὰ μανάρ'.
 μοναστήρη'ακους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ μοναστήρι, 2) λέγεται καὶ σὰν
 βρισιά ἢ κατάρα: μόφι τοὺ μοναστήρη'ακου, ποὺ νὰ τοὺ σκίσ' οὐ λύκους.
 μάνδαλους ὁ, μικρὸ σανιδένιο στήριγμα στὸ ἐπάνω μέρος τῆς πόρτας, γιὰ νὰ
 τὴν ἀσφαλίζει.
 μανδάν' τό, ὑδροκίνητος ξύλινος μηχανισμὸς γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῶν μάλλινων
 ὑφαντῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλα ξύλινα σφυριά.
 μανδὲς ὁ, μεράκι, καημός: τρανὸς μανδὲς κι αὐτός.
 μανίτσα ἢ, γιανγιά.
 μαντζαλούδα ἢ, βλ. φινέστρα.
 μαξούλα τά, τυροκομικὰ προϊόντα.
 μάρα ἢ, 1) μεράκι: μάρα τό 'χον νὰ σ' πῶ κάτ' κι νὰ τοὺ κάνης, 2) μαράζι:
 μινάλ' μάρα ἔχ' αὐτὸ τοὺ πιδί.
 μαρξάσ'ς, μαρξωμένος.
 μαρκαλνάνου, ζευγαρώνω: ἀρχίντισαν νὰ μαρκαλοῦναι τὰ γίδγα.
 μαρκάλους ὁ, 1) τὸ ζευγάριμα τῶν γιδοπροβάτων: ἔβαλαν μαρκάλου τὰ γίδγα σ';
 = ἄρχισαν νὰ ζευγαρώνουν; 2) ἡ ἐποχὴ τοῦ ζευγαρώματος.

μαρκάτ' τό, γικούρτι.

μυρῶνι, μηρυκᾶζω, ἀναμασῶ.

μαρμάρα ἢ, 1) στεῖρο, καλοθρεμμένο γιδοπρόβατο, 2) στεῖρα γυναίκα, παιχνιδιάρα.

μάδα ἢ, μασιά.

μασλάτχα τά, κουβέντες γιά νά περνάει ἡ ὥρα.

μαδοούκα ἢ, φρέσκος λοβός τοῦ φασουλιοῦ, φασουλάκια: σήμερα μαγείριφα μαδοούκας.

ματρακάπ' τό, κοντόχοντρο σφυρὶ μὲ τὸ ὁποῖο χτυποῦν τὴ σμίλη καὶ πελεκοῦν τὶς πέτρες οἱ χτίστες.

ματσακούπ' τό. μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ματρακάπ' σφυρὶ τῶν μαστῶρων.

ματθανάνου, 1) βυζαίνω: ματθανάει τὰ δάχτ'λα τ' τοῦ πιδὶ, πεινάει, 2) μασῶ: δὲν ἔχου δόνδρα κι δὲ μπουρῶ νά ματθανήσου διπ.

ματσούκ' τό, κοντὸ ραβδί, κατ'άλληλο γιά χτύπημα.

μαυλάου, προσκαλῶ τὰ ζῶα μὲ φωνές.

μβασίδ' τό, εἴσοδος, μέρος ὀρισμένο γιά πέρασμα.

μβίραβους ἐπίθ., κακότυχος, κακορίζικος.

μβλ'ά ἢ, μηλιά.

μβλάζον, βρίσκω, συναντῶ κάποιον ὕστερα ἀπὸ ἀναζήτηση.

μβλάρ' τό, μουλάρι.

μβλαρουσύρτ'ς ὁ, αὐτὸς ποὺ κλέβει ἄλογα καὶ μουλάρια.

μβρουσέλα ἢ, 1) τὸ μέρος τοῦ κοπαδιοῦ ποὺ πάει μπροστά: βρῆκι οὐ λύνους τ'ν μβρουσέλα κι ἄρπαξι ἓνα, 2) ἡ ποδιὰ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ.

μήνα, μήπως.

μιργά ἢ, 1) πλευρά, 2) βάρος 50 κιλά περίπου, ποὺ ἀναλογεῖ στὸ βάρος μισοῦ φορτίου ζῶου.

μιρέβ'κα ἐπίρρ., ἀπὸ τὰ πλάγια.

μιρέβ'κους, βλ. βιρέμ'κους.

μιριμέτ' τό, 1) μπάλωμα, ἐπισκευή, 2) ξυλοδαρμός: ἔφατ' ἓνα καλὸ μιριμέτ'.

μιριμιτάου, 1) μπαλῶνω, ἐπισκευάζω: μιριμιτάου τὰ παπούτσια μ', 2) δέρνω: τοὺν μιριμέτ'σι γὰ καλὰ.

μιδακός ἐπίθ., μεσαιακός, συνεταιρικός.

μισάλ' τό, 1) βαμβάκερὸ πανί, μὲ τὸ ὁποῖο σκεπάζουν τὸ ψωμί μετὰ τὸ ζύμωμα, 2) στενόμακρο τραπεζομάντηλο· τὸ χρησιμοποιοῦν στὰ στενόμακρα τραπέζια, ποὺ μεταχειρίζονται στοὺς γάμους.

μισαργά ἢ, 1) ἀκαλλιέργητος χώρος ἀνάμεσα σὲ καλλιεργημένα χωράφια, 2) τὸ χόρτο ποὺ βρίσκεται στὸ χῶρο αὐτό: βρῆκα καλὴ μισαργά, κι βόδκ'σα τ'ν ἀγιλάδα.

μισαρίζον, βόσκω τὰ ζῶα στὴ μισαργά.

μόξα ἢ, μούχλα.

μόλτσα ή, σκόρος.

μόνγι, μόνο.

μόσκους ό, εύχάριστη μυρουδιά: μόσκους λένε οί μάνες στά μωρά, όταν τά πιάσει λόζυγγας.

μουκαέτ' τό, ήσυχο κουβεντολόι ανάμεσα σέ ανθρώπους πού συζητοϋν καθισμένοι.

μουζμούταβους επίθ., αυτός πού ψάχνει σάν τό σκύλο, μέ τήν όσφρηση, νά βρεί νά φάει.

μουζμούτ'ς επίθ., βλ. μουζμούταβους.

μουκαέτ'ς επίθ., αϊτιος: δέ γίνγα μουκαέτ'ς νά πάον μ'νά μέρα στούν άρρουστον = δέν άποφάσισα...

μουλάζου, μουχλιάζω: μόλασι τού φουμί.

μουνάτους επίθ., άμειγής, καθαρός: μουνάτου ότάρ' μουνάτου ψέμα.

μουναφλίτ' τό, διαβολή, συκοφαντία: τίρα τί μουναφλίτ'α λέει.

μουναφλίκαβους επίθ., αυτός πού τού άρέσει νά βάζει ζιζάνια μεταξύ ανθρώπων: μή τούν άκοϋς αυτόν, είνι μουναφλίκαβους.

μουναφλίτ'κους επίθ., αυτός πού διαβάλλει, όχι γιατί τού άρέσει, αλλά γιατί τό άπαιτεί τό συμφέρον του.

μουνγλός επίθ., 1) μουγγός, 2) μουλουχτός: ά, τί μουνγλός είνι αυτός.

μουνούχ' τό, εύνουχιμένο κριάρι ή τράγος.

μουνουχίζου, εύνουχίζω τράγο ή κριάρι.

μουντζουφλά ή, πληθ. μουντζουφλές, μούντζες πού άκουμποϋν στο πρόσωπο.

μουντζουφλώνου, μουντζώνω κάποιον καί τά χέρια μου φτάνουν στο πρόσωπό του.

μουργίτ' άπρόσ., παίρνει νά βραδιάζει, νά σκοτεινιάζει.

μούργους επίθ., 1) αυτός πού έχει κανελί χρῶμα, 2) κατσούφης, 3) άνάγωγος.

μούρδα ή, 1) τό φοβίμι πού άρχισε νά βρομάει: έπισαν τά όρ'να στ' μούρδα,

2) κομματιασμένες σάρκες: έκανι μούρδα τά μούτρα τ' = τά κομματίασε.

μουρτζούλαβους επίθ., λερωμένος.

μουρτζούλ'κους επίθ., λερωμένος.

μουρτζούλ'ς επίθ., λερωμένος.

μουθαφέτ'κους επίθ., διβουλος, άσταθής στίς άποφάσεις του, άναποφάσιτος.

μούσκλη τά, μούσκληα.

μουσκλώνου, 1) πιάνω μούσκληα, 2) κατσουφιάζω.

μουταίνουμι, γίνομαι άλαλος.

μουντεύου, ξεπουπουλιάζω, μαδῶ.

μούτους επίθ., άλαλος.

μουνθάλα ή, τό έδαφος πού έχει χόρτα καί νερά.

μούτσινα τά, τό πρόσωπο, τά μάγουλα.

μ'τάρ' τό, 1) μιτάρι, 2) πληθ. πλέγμα μέ σχοινιά.

μ'τάφ' τό, κουβέρτα ἀπὸ κατσικόμαλλο ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν σκέπασμα
γιὰ πράγματα φορτωμένα σὲ ζῶα.
μυγίζ', ρίχνει ψιλὸ ψιλὸ χιόνι, κατὰ διαστήματα.
μυρῳό'ρους ἐπίθ., παντέρημος.

N

ναφακὰς ὁ, 1) σωματικὴ δύναμη: δὲν ἔχ' ναφακά, μὲ τί νὰ παλέψ'! 2) τὸ δίκιο,
ὁ ἐπιούσιος: πῆρι τοῦ ναφακά τοῦν πιδῶν τ'.
νδέον, βρίσκω τὸν μπελά μου στὰ καλὰ καθούμενα.
νδέσ'μον τό, μπελάς, αἰτία τοῦ μπελά: μιγάλον νδέσ'μον εἶσι.
νίλα ἢ, 1) τὸ κοινὸ νίλα, 2) λύπησι: τοῦν εἶδα κὶ μ' ἔκουψι νίλα.
νιέουμι, λυπᾶμαι κάποιον γιὰ τὴ θλιβερὴ κατάστασή του.
νιρουπόνδ' τό (καὶ νιρουπονδῆ ἢ), νεροποντή.
νιδάν' τό, 1) σημάδι, στόχος: ἔρ'ξι στοῦ νιδάν', 2) ἀξιοκατάκριτη πράξι: τί
νιδάνα εἶνι αὐτά! 3) χαϊδευτικὴ προσαγόρευσι γιὰ μικρὰ παιδιὰ: ἔλα δῶ,
νιδάνι μ' κὶ καμάρι μ'.
νισάφ' τό, 1) τελειωμός: ἔκατσι στοῦ τραπέζ' κὶ νισάφ' δὲν ἔκανι, 2) νισάφ' =
φτάνει, ἀρκετά.
νιστιμάρον, ἐκτιμῶ, σέβομαι: τ' τὰ 'πα ἕνα χέρ' κὶ διπ δὲν τοῦν νιστιμάρ'σα.
νό μ', δῶσε μου: νό μ' ἕνα καρβέλ' δαν'κό.
νότχα ἢ, ὑγρασία.
νότχους ἐπίθ., ὑγρὸς: νότχους κηρὸς σήμερα.
νότχους ἐπίθ., νότιος: νότχους ἀγέρας φυσάει.
νουβ'ρός ὁ, αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ.
νουβέτ' τό, ἀργὸς σκοπὸς τραγουδιοῦ.
νουνδὰς ὁ, τὸ καλὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ.
νουρα ἢ, οὐρά.
νουτίζου, μουσκέω, καταβρέχω.
νόχτους ὁ, ἔχτος.

Ξ

ξάι τό, τὸ ἀλεστικὸ δικαίωμα τοῦ μυλωνᾶ.
ξακριζου, 1) μεγάλωνω, κάνω καλλιεργήσιμες τίς ἄκρες τοῦ χωραφιοῦ, 2) πα-
ραμερίζω: ἅμα ἄκ'σα φασαρία, ξάκρισα.
ξαμώνου, 1) ἀπλώνω τὰ χέρια νὰ πιάσω κάτι, 2) ἐπιχειρῶ νὰ χτυπήσω κά-
ποιον μὲ τὰ χέρια: ξάμουσι νὰ μὲ χτυπήσ'.
ξιβγάζου, ἐξασκῶ κάποιον σὲ κάτι.
ξιθαβαλνάνου, 1) ψάχνω, 2) κλέβω, ἀδειάζω τὸ σπίτι ἀπὸ τὰ πράγματά του
κρυφά.

ξιβλέτσαβους ἐπίθ., ξεγυμνωμένος, αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴ συνήθεια νὰ ἀφήνει ἀ-
κάλυπτα τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά.

ξιβλέτσουτους ἐπίθ., ξεγυμνωμένος, αὐτὸς ποὺ ἔχει τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά
ἀκάλυπτα: ἔβγαλς τοῦ πιθὶ ὄξου ξιβλέτσουτου· πήραν τοῦ λαφαρνὶ οἱ
ξιβλέτσουτοι, δηλ. οἱ γυμνόςτηθοι κλέφτες.

ξιβλιτσαρώνου, βλ. ξιβλιτσώνου.

ξιβλιτσώνου, ξεγυμνώνω, ἀφήνω ἀκάλυπτα τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά.

ξιδ' λύνκουτους ἐπίθ., ξεκούμπωτος.

ξίῳ' τό, στίς φράσεις: κὰν' δου ξίῳ' ἀπ' ιδῶ = ἐξαφάνισέ το· γίνγι ξίῳ' = ἐ-
ξαφανίστηκε.

ξικατθουλάνου, ἀφαιρῶ τὸ περικάρπιο ἀπὸ τὰ καρῦδια.

ξίῳ' κους, λειψός, λιποβαρής.

ξικουλάνου, 1) ἀποσπῶ κλωνάρι δέντρου ἀπὸ τὸν κορμὸ του (ὅχι σπάζω): ξι-
κουλώθ' κι τοῦ κλωνάρ' κι ἔπισα, 2) ξεριζώνω: ξικόλουσα ὅλα τὰ κρουμ-
μύδρα.

ξικουπή ἢ, ἀνάθεση μιᾶς ἐργασίας κατ' ἀποκοπὴ (ἐργολαβία): ἔδουκα νὰ μὴ
φῶσουν τοῦ σπὶτ' ξικουπή = ὅλα τὰ ὑλικά καὶ ἡ ἐργασία θὰ βαρύνουν τοὺς
χτίστες.

ξιμντάου, προβάλλω μὲ προφυλάξεις, βγάζω μύτη.

ξιπλατίζου, 1) βγάζω τὴν πλάτη μου: ἔπισα ἀπὸ τοῦ δένδρου κι ξιπλατίσκα,
2) ξεκολλῶ κλωνάρι δέντρου: ξιπλάτ' σα ἓνα κλωνάρ' κι τοῦ φύτρω, 3)
μεταφ. κουράζομαι ὑπερβολικά: ξιπλατίσκα σήμωρα στ' ὀλῶ.

ξιπρουβουδάου, συνοδεύω αὐτὸν ποὺ θὰ φύγει ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, κι ἐκεῖ τὸν
ἀποχαιρετῶ.

ξιρουγάζουμι, χαλῶ τὴ συμφωνία γιὰ τὸ φύλαγμα τῶν γιδοπροβάτων καὶ φεύγω
ἀπὸ τὴ δουλειά.

ξισαλοῦμι, κατολισθαίνω: ξισαλίσκι οὐ τόπους ἀπὸν τ'ς βρουχές.

ξισιμυρενίου, παύω νὰ εἶμαι σέμβρος μὲ κάποιον, εἴτε γιὰτὶ τέλειωσε εἴτε γιὰτὶ
χάλασε ἡ συμφωνία μας.

ξισυρνόουμι, γλιστρῶ στὸν κατήφορο: ἓνας δένδρους ξισυρίσκι, σὰν τί δένδρους
νὰ τ'τανι, δημ.

ξίφουμα ἐπίρρ., συμφωνία ἐργασίας ποὺ δὲν περιλαμβάνει τὴν παροχὴ τροφῆς
στοὺς ἐργάτες: συμφώνησα τ'ς κωρατζήδης νὰ μ' φέρον τὰ ξύλα ξίφουμα.

ξ'νάδα ἢ, μαρμελάδα ἀπὸ κορόμηλα ἢ δαμάσκηνα χωρὶς ζάχαρη.

ξουτ'κὸ τό, νεράιδα, ξωτικό.

ξυλόχτινου τό, ξυλόχτενο.

ξυλονκρένου, 1) παραμιλῶ: ξυλονκρέν' ἀπ' τοῦμ θυριτό, 2) λέω ἀσυναρτησίως:
τί ξυλονκρέντς τόρα.

Ο

ὄκαχτους ἐπίθ., ὀλόιδιος, ἀπαράλλαχτος.

ὄνδας, ὄταν.

ὄπα-ὄπα, ἐπιφών. χορευτικό.

ὄπατις, ἐπιφών. χοροῦ.

ὄπ' κι ἂν δίς, ὅπου τύχει: δὲ μβαίνουν τὰ σεία ὅπ' κι ἂν δίς.

ὄπλα-ὄπλα καὶ ὄπαλα, ἐπιφών. χοροῦ.

ὄτ' κι ἂν δίς, ὅ,τι κι ἂν τύχει, ὀτιδήποτε.

οὐβίρα ἢ, μέρος σὰν λεκάνη μέσα σὲ ποτάμι ἢ ρέμα.

οὐκνά ἢ, φλοῦδες φυτοῦ, μὲ τὸ ἀφέψημα τοῦ ὁποίου βάφουν οἱ γυναῖκες τὰ μαλ-
λιά τους.

οὐμβλή ἢ, τὸ μέρος τῆς κάλτσας, ἀπὸ τὸν ἀστράγαλο καὶ κάτω (πρὸς τὰ δά-
χτυλα).

οὐμρόντιρα ἐπίρρ., πρωτότερα, γρηγορότερα.

οὐξοντέρα ἢ, οἱ ἐργασίες ποῦ γίνονται ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι: δὲν δ' δίνουν ᾿ν' γον-
πέλα σ' αὐτὸ τοῦ σπίτ', γιὰτὶ ἔχ' πολλὴ οὐξοντέρα.

οὐρῶ τὸ, ρίγος, ἀνατριχίλα.

οὐρέ, μωρέ.

οὐρσα ἢ, χοντροκομμένη γυναίκα, ἀντρογυναίκα.

οὐχαλίζουμι, κλαίω καὶ συνοδεύω τὸ κλάμα μὲ ἀναστεναγμούς.

ὄψ' μους ἐπίθ., ὄψιμος: ἔσπειρα τοὺν γῆπον ὄψ' μου κι ἄργησαν νὰ γίνουν τὰ
φασούλα.

Π

παγάνα ἢ, 1) μεθοδικὸ ψάξιμο κυνηγῶν, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸ κυνήγι, 2) με-
θοδικὸ ψάξιμο, γιὰ νὰ βρεθεῖ κάτι χαμένο.

παγανὰ ἢ, βλ. παγάνα.

πανδέχον, 1) περιμένω, ἀναμένω: μὴ πανδέχ'ς. δὲ σ' γίνιτι αὐτό, 2) νομίζω.

πανδουχή ἢ, ἐλπίδα, ἀναμονή.

παῖδ' τὸ, πληθ. παῖδρα, τὰ πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζώων.

παῖδα ἢ, τὸ ξύλινο πλευρὸ τοῦ σαμαριοῦ.

πανουτχὸ ἐπίρρ., βλ. ἀπανουτχό.

παπάρα ἢ, 1) μπουκιές φρέσκου ψωμιοῦ κοκκινισμένες στὸ τηγάνι μὲ βούτυρο,
2) φαγητὸ ἀπὸ ἴσια μέρη φρέσκου βούτυρου, μπάτζιον τυριοῦ καὶ ψωμιοῦ,
ποὺ τὰ ψήνουν μέσα σὲ κακάβι.

παπαργάζου, σκοτώνω: ἔρ'ξα μὲνὰ πέτρα κι τοὺν παπαργάσα τοῦμ βέτ'νου.

παραγῶμ' τὸ, παρατσούκλι.

παραμάχους ὁ, τὸ βάθος τοῦ τζακιοῦ, πίσω ἀπὸ τὰ ξύλα, ὅπου μαζεῦεται προ-
σωρινὰ ἢ στάχτη.

παραμμούξ' τό, ἐμπόδιο πού στήνεται ὄρθιο μπροστά μας: ἑκατὶς μῆρουσά μας σὰν βαγαμμούξ'.

παραιμία ἡ, μεγάλο ἀτσάλινο λαστάρι γιὰ τὸ ἄνοιγμα τρύπας σὲ φουρνέλο.

παρασήμῳμα τό, τέρας, παραμορφωμένος: γιγνήθ' κι παρασήμῳμα.

παραφαρδάρ' ἐπίθ., 1) αὐτὸς πού στὸ πέρασμά του παρασέρνει ἀπὸ ἀπροσεξία ὅ,τι τοῦ τύχει μπροστά, αὐτὸς πού μὲ τὴν ἀπροσεξία του κάνει ζημιές, 2) αὐτὸς πού παραφέρεται, ὅταν μιλάει.

παρδαλάζον, γίνομαι παρδαλός: ἀπὸν τ' μ βουλνικία παρδαλάσι τοῦ σκουτί' παρδαλάσι οὐ τόπους = ἔφυγε τὸ χιόνι σὲ μέρη μέρη.

παρδάνγαλον τό, ἀδένας τοῦ λαίμοῦ ἐρεθισμένος καὶ διογκωμένος σὰν φουντούκι.

παρμάρα ἡ, ἀσθένεια τῶν ζώων κατὰ τὴν ὁποία πονοῦν τὰ πόδια τους, δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν καὶ στερεῦει τὸ γάλα τους.

παρουνιδίζον, μοιάζω: αὐτὸς πού ἐρχιτι κατ' ἰδῶ, παρουνιδίζ' μὲ τοὺν Μῆτθον.

παθκάον καὶ παθκίζον, 1) προσπαθῶ, 2) φροντίζω: αὐτὸς οὐ τζουθάνους πονλὺ τὰ παθκάει τὰ γίδγα.

πάσπαλ' ἡ, λεπτή σκόνη: μὲν πάσπαλ' χόν' = λίγο καὶ ψιλὸ χιόνι.

πασπαλνάνον, πασπαλίζω.

πασ ρεόνον, 1) καθαρίζω, 2) ἐξολοθρεύω: ἔβαλα πουννδικονφάρμακον κι παστρεύναν τὰ πουννδίζα.

πατούνα ἡ, κάλτσα πού φτάνει λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἀστράγαλο.

πατθαβλὸς ἐπίθ., τραυλός.

πάτθαβους ἐπίθ., αὐτὸς πού ἔχει πλακουτσωτὴ μύτη.

πατσαλόνον, πνίγομαι στὸ κλάμα, κλαίω ἀπὸ ἀβάσταχτο πόνο: κόδα, μαύρη μέρα σ', πατσάλουνσι τοῦ πιδί.

πατθανήθρις οἶ, 1) τὰ σημάδια πού γίνονται στὰ πόδια κάποιου, ὅταν κάθεται πολλὴ ὥρα κοντὰ στὴ φωτιά, 2) τὰ ἐπιφανειακά ἐγκαύματα ἀπὸ ζεμάτισμα.

πατθαργάζον, ζεματίζω μὲ καυτὸ ὕγρo.

πατθᾶς ὁ, 1) κοιλιακὴ χώρα, στομάχι, 2) τὸ φαγητὸ πατσιας.

πάτθον ἡ, ὄνομα πού δίνεται σὲ ζῶο μὲ πλακουτσωτὴ μύτη.

παφτάδ' τό, τοκάς ζώνης ἢ τσιπούνας.

πέταυρον τό, 1) σανίδι πού βγαίνει στὸ σχίσιμο τοῦ κορμοῦ μὲ τσεκούρι, 2) κατώτερης ποιότητος σανίδια.

πέτουρον τό, φύλλο πίτας ἀνοιγμένο μὲ τὸ χέρι.

πίκα ἡ, ἄχτι, γινάτι.

πιργώνον, πεισμώνων κάποιον τόσο, πού νὰ αἰσθάνεται πνίξιμο, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιδράσει.

πινόξυλον τό, τὸ στέλεχος τῆς πένας.

πιδικλουσά ἡ, τρικλοποδιά, μπέρδεμα τῶν ποδιῶν.

πιδικλώνον, 1) βάζω τρικλοποδιά, 2) δένω τὰ μπροστινὰ πόδια τοῦ ζώου, 3) μπερδεύω τίς σκέψεις μ.νυ.

πιρυνάζου, διαπερνῶ: *μὴ πιρυνάσαι τοῦ κρύου.*

πίρους ὁ, 1) ξύλινο βούλωμα βαρελιοῦ ἢ κάδου, 2) κάνουλα.

πιθμανεύου, μετανιώνω πικρά.

πιθτόβλακους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ νοῦ του συνεχῶς στὸ φαγητό, λαίμαργος:
τί πιθτόβλακ' γάτα εἶναι αὐτῇ διπ δὲν γυνηγάει πονδίχα' ὅλον στοῦ δ' λάπ'
ἔχ' τοῦ νοῦ τ'ς.

πιθτουβλαχὰ ἡ, ἡ ἰδιότητα τοῦ πιθτόβλακον: ὅλον πιθτουβλαχὰς εἶσι = ἔχει
 τὸ νοῦ σου ὅλο στὸ φαγητό.

πιστρόφχα τά, ἐπιστροφή τῆς νύφης μὲ τὸ γαμπρὸ καὶ λίγους συγγενεῖς στὸ
 σπίτι της, ὅπου οἱ γονεῖς της τοὺς κάνουν τραπέζι.

πιστρώνον, 1) στρώνω τὴν κουβέρτα κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ ποὺ κοιμᾶται:
πίστρουσι καλὰ τ' βιλέντζα, μὴ κρυώσ' τοῦ πιδί, 2) ἐξανγκάζω κάποιον
 νὰ δουλέψει: *τοὺν πίστρουσι στ' δ' λά.*

πιταυτοῦ ἐπίρρ., ἐπίτηδες.

πιτιρόπ'τα ἡ, πίτα ποὺ γίνεται μὲ πέτουρα.

πιτώρ'ς ἐπίρρ., πρωτύτερα, γρηγορότερα.

πλακαργὰ ἡ, μέρος ποὺ εἶναι καλυμμένο μὲ μονοκόμματα φυσικὴ πλάκα.

πλακὸς ὁ, φράχτης ἀπὸ παλούκια καὶ βέργες.

πλανδάζου, σκάω ἀπὸ τὸ κακό μου: *τὰ διμόνα σκάζου, σκάζου, κὶ πλανδάζου,*
τὰ σίδερα δανγάζου, κάλαντα.

πλαστάρ' τό, καρβέλι.

πλατσαργὰ ἡ, χτύπημα στὸ πρόσωπο μὲ ἀνοιχτὴ παλάμη.

πλατσαρώνον, χτυπῶ στὸ πρόσωπο μὲ ἀνοιχτὴ τὴν παλάμη.

πλήξ' ἡ, ἀποπληξία, νταμπλάς: *τοῦ 'ρθι πλήξ' κὶ ἔπεισι κατ'.*

πλόχιου τό, ὅσο χωρεῖ ἡ παλάμη: *νό μ' ἔνα πλόχιου ἄλας.*

πλουμβούδ' τό, στολίδι, πλουμίδι.

πόντθ' τό, βρασμένο τίσιπουρο μὲ ζάχαρη (θερμαντικό).

πόρ'γμα τό, 1) βρέφος ποὺ γεννιέται νεκρὸ, μὲ ἀποβολή, 2) ἄκαιρη βλάβιση.

πόταβους ἄντων., τί εἶδους, τί σόι: *πόταβους ἦταν οὐ πέτ'νους, πὸν εἶδεις;*

πότατους ἐπίθ., κατώτερος σὲ ποιότητα: *δὲν εἶναι κὶ κἀνα πόταπου, πὸν τοῦ*
κουρουιδεῦς.

πουγάλα ἐπίρρ., ἀγάλια ἀγάλια.

πουνδρ' κὲς οἱ, ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, ὅπου πατοῦν, γιὰ νὰ ἀλλάξουν τὰ μι-
 τάρια.

πουνδένου, βάζω ὑποδήματο.

πουνδιθὰ ἡ, ὑπόδηση: *μὴ τ'ς κουνθὲς δὲ σὶ προφταίνου πουνδιθὰ.*

πουνκάρ' τό, τὸ μαλλὶ ἐνὸς πρόβατου παρμένο κατὰ τὸ κούρεμα.

πουνκουπάρ'ς ὁ, αὐτὸς ποὺ καθορίζει, ἐκτιμᾷ τὴν ἀγορζήμια, πὸν προκαλοῦν
 τὰ ζῶα.

πουνκουπή ἡ, καθορισμός, ἐκτίμηση τῆς ζημίας: *γίνγι πουνκουπή τ'ς ζημῆς.*

πουλουγοῦμι, ἀποκρίνομαι.

πονηδαλὰς ὁ, 1) αὐτὸς ποὺ πέρδεται, 2) μεταφ. ὁ δειλός.

πονηρίχον, 1) ἀποβόλλω: πόρ'ξαν τὰ γίδγα, 2) φυτρώνω ἢ βλαστάνω ἄκαιρα:

(ἀ)πόρ'ξι οὐ τόπους.

πονστάβ' τό, 1) εἶδος, ράτσα: δὲν εἶνι καλὸ πονστάβ' πρόβατα, 2) χαραχτήρας.

πόχα ἡ, 1) τὸ πᾶν δέρμα τοῦ παπουτσιοῦ, 2) δίχτυ γιὰ ψάρεμα.

πράμα τό, 1) φερτιγὸ ζῶο, 2) πράγμα.

πρέκνα ἡ, περκνάδα.

πρέκναβους ὁ, αὐτὸς ποὺ ἔχει πρέκνα.

πριτθαλνάνου, ζευγαρώνω τὰ γιδοπρόβατα.

πριτθαλούς ὁ, 1) τὸ ζευγάρωμα τῶν γιδοπρόβατων, 2) ἐπογὴ ποὺ ζευγαρώνουν τὰ γιδοπρόβατα.

πριτσάνου καὶ πριτσανάνου, 1) κάνω πράτς: πριτσανάει ἡ φοντῆ, μᾶς κρένουν, 2) σκάω: πρίτσι ἀπ' τοῦ κακό τ'.

πρόσγαλον τό, μικρὴ ποσότητα πρόβειο γάλα ποὺ ἀφήνουν στὸ καρδάρι, ὥσπου νὰ σηκώσει κρέμα· κατόπιν τὸ ρίχνουν μέσα στὸ ὑπόλοιπο γάλα, γιὰ νὰ σηκώσει κι αὐτὸ κρέμα (κουρφή), ἀπ' τὴν ὁποία βγάζουν τὸ βούτυρο.

προυνγάου, κάνω τὸ κοπάδι νὰ σκορπίσει τρομαγμένο.

προύχαβους ἐπίθ., ἀφράτος.

πρόφκα ἡ, ψημένο καλαμπόκι («πὸπ κόρν»).

π'σώκονιλα ἐπίρρ, πίσω πίσω: τί πααίντς ἔτσ' π'σώκονιλα.

π'τάρ' τό, μικρὴ κουλούρα γιὰ τὸν ἑσπερινό.

πυρνάδα ἡ, πυκνὴ σήτα.

P

ρέβιλους ἐπίθ., ἀκατάστατος στὸ ντύσιμό του, στὶς ἐργασίες του.

ρέντζιλους ἐπίθ., κουρελιάρης.

ρέντζιλου τό, κουρελιασμένο ροῦχο.

ρέουλου τό, 1) κανονικὸς ρυθμός: νὰ κάντς τ'ς δ'λῆς μὲ ρέουλου, 2) κατάλληλη εὐκαιρία: πρέπ' νὰ βρεῖς τοῦ ρέουλου κἀθι δ'λᾶς.

ρημάδ'κους ἐπίθ., ἔρμος (χρησιμοποιεῖται συχνὰ σὰν βρισιὰ γιὰ ζῶα καὶ πράγματα): τοῦ ρημάδ'κου τοῦ μβλάρ'· τοῦ ρημάδ'κου τοῦ σπίτ'.

ριβάν' τό, ρυθμικὸ τρέξιμο ἀλόγου ἢ μουλαριοῦ.

ριβανλίτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ τρέχει μὲ ριβάν'.

ριδιλάζον δουλεύω νωχελικὰ, ἀδιαφορῶ γιὰ τὴν προκοπὴ μου.

ριζάφτ' τό, ἡ ρίζα τοῦ ἀφτιοῦ, τὸ μέρος τοῦ κρανίου ποὺ εἶναι κοντὰ στὸ ἀφτί.

ριζὸ τό, οἱ πρόποδες τοῦ βουνοῦ ἢ τοῦ λόφου.

ριντζιλάζον, καταξεσχίζω τὰ ροῦχα, τὰ κατακουρελιάζω.

ρ'μάν' τό, 1) τὸ δάσος: μὴ μῆν' τσικουρῶν δὲν κόβιτι τοὺ ρ'μάν', 2) στὸν πληθ.
οἱ ἐρημιές: πῆρι τὰ ρ'μάν'α.
ρόγα ἢ, τὸ ποσὸ ποὺ συμφωνήθηκε ὡς πληρωμὴ γιὰ τὸ φύλαγμα κάθε γιδοπρό-
βατου: πόσου ρόγα πληρῶν' αἱ στοὺ χουρῶ σας;—Λέκα δοξαχμὲς τοῦ κιφάλ'.
ρόκα ἢ, ὁ «στάχυς» τοῦ καλαμποκιοῦ.
ρόποντους ὁ, κρότος ἀπὸ πέσιμο ἀντικειμένου, θόρυβος.
ρόδους ἐπιθ., κοκκινωπός.
ρουπουτάου, κάνω θόρυβο χτυπώντας ἀντικείμενα.
ροῦχους ὁ, 1) τὸ μάλλινο ὕφασμα: ὥσπου νὰ κόψου ροῦχου κι ὥσπου νὰ τῆς
τοὺν ράφου, τραγούδι τοῦ γάμου, 2) κατακόκκινος: ἀπ' τοῦμ βουλὸ τοῦμ δυ-
ριτὸ γίνγι ροῦχους στὰ μούτσιν'α.
ρουχῶνου, 1) κατακοκκινίζω ἕνα ἀντικείμενο μετὰ τὴ φωτιά, 2) κοκκινίζω τὸ σί-
δερο στὴ φωτιά.

Σ

σάδ' τό, 1) ἐπίπεδο μέρος, 2) λιβάδι.
σάζου, 1) διορθῶνα 2) ἰσοπεδῶνα.
σάικους ἐπιθ., 1) φιλάσθενος, 2) ἀνισόρροπος, 3) ἐτοιμόρροπος.
σαῖν' τό, 1) γεράκι ποὺ φτεροζυγιάζεται στὸν ἀέρα, 2) συνεκδοχ. γιὰ πρόσι,
τετραπέρατος.
σαῖτα ἢ, 1) ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, μετὰ τὸ ὁποῖο περνοῦν τὸ ὑφάδι, 2) ξύλινο
βέλος σὲ παιδικὸ παιχνίδι, 3) εἶδος φιδιοῦ ποὺ ἐπιτίθεται.
σακάς ὁ, ἀστεῖο: δὲ δ'κὼν' σακάδης αὐτός.
σαλαμούρα ἢ, 1) ἄρμη, 2) πολὺ ἄλμυρό: γίνγι τοὺ φαῖ σαλαμούρα.
σαλάτα ἢ, 1) τὸ ἀγγουράκι, 2) τὸ κοινὸ σαλάτα.
σαλαχάου, τριγυρίζω ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄσκοπα: ποῦ θαλαχᾶς ὀλ' μέρα, οὐρὲ κουνφό-
χρονου;
θαλαχᾶς ὁ, αὐτὸς ποὺ τριγυρνάει ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄσκοπα, ἀνέμελα.
σαλεύου, 1) ἀλλάζω θέση: σάλιμι ἀπ' τοὺν δόπου σ', 2) κουνιοῦμαι: δὲ σαλέβ'
φύλλον, 3) τρελαίνομαι: πάει, σάλιμι αὐτός.
σάλιμα τό, 1) ἀλλαγὴ θέσεως, 2) κούνημα, 3) τρέλα.
σάλις ἄκλ., πολὺ ἄλμυρό: δὲν δρώιτι τοὺ τυρὶ, εἶνι σάλις.
σάματ', 1) σάμπως: σάματ' ἄκ'σα ρόποντου; 2) μήπως: σάματ' ἦρθις καμῆνᾶ
φουρά;
σαπίμ' τό, σάπιος: πέταξ' του αὐτὸ τοῦ ξύλου, εἶνι σαπίμ'.
σαπλαμάς ὁ, ἐπιθ., 1) τεμπέλης, 2) μεγαλόσωμος καὶ τεμπέλης.
σαπλούρας ἐπιθ., τεμπέλης, ἀργοκίνητος.
σάρβα ἢ, τὸ πρῶτο ἀπονέρι ἀπὸ τὸ πλύσιμο τοῦ μαλλιοῦ τῶν προβάτων (τὸ
χρησιμοποιοῦν γιὰ ὕλη ποὺ «κόβει» τὴ λιγδιὰ τῶν ρούχων).

σαρμάντζα ἢ, ξύλινη κούνια μωροῦ.

σαχαμέλτς ἐπίθ., ἐλαφρόμυαλος, σαχλός.

σαχάν' τό, χάλκινο πιάτο.

σάχλας ἐπίθ., σαχλός.

σαχλεῦον, ξεγελῶ κάποιον μὲ ὑποσχέσεις καὶ τάματα.

σαψαλάζου, γεράζω πολὺ καὶ γίνομαι τελείως ἀνήμερος, καταβεβλημένος:
τί κάν' οὐ πάππους;—σαψάλασι δίπ'.

σέδρα ἢ, ἄμιλλα: ἔβαλαν σέδρα πῶς θὰ βιτίσ' ἀμυρτίτρα τὸν ἔργον.

σεία τά, τὰ πράγματα ποὺ χρησιμοποιοῦνται σὲ κάθε περίπτωση: βίσαμεν
τοῦ χουράφ', ἔμασάμαν τὰ σεία κι ἔφαμαν.

σέμβρους ὁ, συνέταίρος στὶς γεωργικὲς ἐργασίες. (Λέγεται κυρίως γι' αὐτοὺς
ποὺ διαθέτουν ἀπὸ ἓνα βόδι καὶ συμφωνοῦν νὰ κάνουν μαζί τὰ χωράφια).

σέρρον, εἶμαι στὸν ὄργασμό: σέρρ' ἢ φουράδα.

σιδηρουχόρτ' τό, χόρτο, ἀγριοσίταρο.

σικλέτ' τό, στενοχώρια.

σικλιτίζουμι, στεναχωριοῦμαι.

σιμυρεῦον, γίνομαι σέμπρος μὲ κάποιον.

σινάνου, παροτρύνω τὰ σκυλιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν λέγοντάς τα σ!...σ!...σ!...

σίνδας, ὅταν: σίνδας πᾶς στήν ἰνγληθά.

δινδόρῳ τά, 1) κοιμματιασμένα ρούχα, παλιόρουχα: μὲ ἡκίς μὴ κινούργον παλ-
τὸ στοῦ λόγγου κι τό 'κανς δινδόρῳ, 2) κοιμάτια: Παναῖτα μ', νὰ τὸν
φέρουν δινδόρῳ.

δινδόρ'ς ὁ, 1) κουρελής, 2) ἐπίθ. σὲ Σαρακατσαναίους.

σιρκὸς ἐπίθ., ἀρσενικός.

σιρκουβότανον τό, βότανο ποὺ τὸ ἔπαιρναν οἱ γυναῖκες γιὰ νὰ γεννήσουν ἀγόρια.

σιρμαγὰ ἢ, τὸ ἀρχικὸ χρηματικὸ κεφάλαιο.

σκάλα ἢ, 1) κοινό, 2) κόψιμο σὲ ξύλο σὲ μορφὴ σκαλοπατιοῦ.

σκαμάνῳ τό, 1) μικρὴ τουλούπα μαλλιῶ, 2) μεγάλες νιφάδες χιονιοῦ.

σκανάζου, 1) ἐσκεμμένα προσπαθῶ νὰ στεναχωρήσω κάποιον, 2) ἐπιδεικνύο-
μαι μὲ λόγια καὶ ἔργα, μὲ σκοπὸ νὰ φέρω σὲ δύσκολη θέσθι κάποιον ἄλλο.

σκαντζιλήθρα ἢ, σπίθα φωτιάς.

σκαργάζου, 1) στήνω: τὸν σκαργάσι τὸν ἀργαλὸ, 2) συγκροτῶ: τ'ν σκαργάσι
τ'μ βαρέα, 3) συνταιριάζω: ποῦ τὰ σκαργάις αὐτὰ τὰ φέματα.

σκαργάτς ὁ, 1) καθαλάρης ποὺ προπορεύεται τῆς γαμηλίου πομπῆς, γιὰ νὰ
ἀναγγεῖλει τὴν ἀφίξή της, 2) πυροβολισμὸς κατὰ τὴν ἀφίξη τοῦ σκαργάτη.

σκαργώτς ὁ, προδότης.

σκαρίῳ τά, 1) κοινό, 2) φιλοδώρημα γιὰ τὸ καλὸ ἄγγελμα.

σκαρνάου, ξυπνῶ τὸ κοπάδι τῇ νύχτῃ καὶ τὸ ὀδηγῶ στὴ βοσκή.

σκάρους ὁ, 1) τὸ ὀδήγημα τοῦ κοπαδιοῦ τῇ νύχτῃ γιὰ βοσκή, 2) ἀργὸς ποιμε-
νικὸς σκοπός.

δκέμ' τὸ (καμιὰ φορὰ προφέρεται καὶ δκέμβ'), 1) μεγάλος καὶ ἀπότομος βράχος, 2) ἀπότομο πέτρινο κόψιμο βουνοῦ.

δκιβρώνου, στραβώνω.

δκιζάρα ἢ, 1) σχιστὸ καυσόξυλο, 2) σχιστὸς πάσσαλος γιὰ φράξιμο.

σκλημάκα ἢ, 1) κομμάτι ἄχυρο, 2) κομμάτι καλαμιᾶς δημοτριακῶν.

δκ'λιδ' τό, σκελίδα: ἓνα δκ'λιδ' σκόροδον.

δκρόργμα τὸ (καὶ δκόρμα), 1) ὁ ἄσχημος σὰν σκιαχτρο, 2) βρισιά: οὐ νὰ χαθεῖς, δκρόργμα.

σκοῦλους ὁ, τὸ πίσω μέρος τοῦ τσεκουριοῦ, τοῦ σκεπαριοῦ, καὶ γενικὰ τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων πολὺ ἔχουν στειλιάρι.

σκουνδὸς ἐπίθ., καθημένος, κακόμοιρος, κακοπαθημένος.

σκουρπιδ' τό, 1) φυτὸ μὲ φαρμακευτικὴς ιδιότητες, γιὰ νὰ σκορπίζει τὸν πόνο καὶ τὸ πρήξιμο, 2) θρύψαλο: ἔπυσι τοῦ ποντήρ' κὶ γίνγι σκουρπιδά.

σκουτὶ τό, 1) φόρεμα, 2) σκέπασμα γιὰ τὸν ὕπνο.

σκουτίζουμι, 1) στεναχωριέμαι, 2) φροντίζω: διπ δὲ σκουτίζιτι γὰ τὰ πιθγὰ τ'.

σκουτ' κά τά, τὰ εἶδη τῶν ὕφαντῶν: ἔπλυνα ὅλα τὰ σκουτ' κά.

δκουτ' κὸς ἐπίθ., συμπαθητικός.

δκρουμβίζου, κατακαίω.

δκρουμβους ὁ, ὅ,τι ἀπομένει μετὰ τὸ κάψιμο ὑφάσματος (τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ αἰμοστατικὸ τοποθετώντας τὸ σὲ πληγές).

σκόρφα ἢ, γουρούνα.

σ'μαδγὰκὸς ἐπίθ., 1) σημαδεμένος, 2) χαρακτηριστικός: αὐτὰ ποὺ γίνονται τούτ' τ'ν ἱπουχῇ εἶνι χρέργα σ'μαδγὰκά.

δ'μάργα τά, θάμνοι, κοντὲς βελανιδιές, κοντόκλαρα.

σουβλιμάς ὁ, σούβλα γεμάτη κρέας, ψητὸ ἢ ἄψητο.

σουβέτ' τό, 1) μουσικὴ τραπεζιοῦ, 2) ἀργὸς μουσικὸς σκοπός.

σουβιτάδον (καὶ σουβιτίζου), παίζω μὲ μουσικὸ ὄργανο ἀργὸ σκοπό.

σουγλί τό, τὸ σουβλί.

σουγλίζου, σουβλίζω.

σουγὰρ τό, 1) ἀρνὶ ἢ κατσίκι ποὺ γεννήθηκε τελευταῖο, 2) τὸ στερνοπαίδι.

σουδά ἢ, 1) τὸ κύριο ρέμα ποταμοῦ ἢ χειμάρρου, 2) ἡ λάσπη καὶ τὸ νερὸ ποὺ κατεβάζει ὁ χειμάρρος.

σουκόλ' τό, 1) παλιόπαιδο, 2) μικρὸ στὸ ἀνάστημα καὶ στὴν ἡλικία.

σουλιπ τό, τριγωνικὸ πλέγμα μὲ βέργες ἱτιᾶς, κατάλληλο γιὰ ψάρεμα στὸ ποτάμι.

δούμαρα τά, ξερόφυλλα, ξερόχορτα.

δούμακα ἢ, κοντόχοντρη ρόκα καλαμποκιοῦ.

σουρβαλάζουμι, σωριάζομαι κάτω, καταρρέω.

σουρέτ' τό, κατατομή, τὸ κόψιμο, τὸ σχέδιο, τὸ εἶδος.

δούρακα ἢ, καθετὶ ποὺ κάνει τὸ νερὸ τῆς πηγῆς νὰ ρεεῖ σὰν ἀπὸ στόμιο.

δοῦτους ἐπίθ., τὸ κατσίκι, τὸ πρόβατο καὶ ἡ ἀγελάδα ποὺ δὲν ἔχει κέρατα.
 δοῦφαρα τά, 1) τὰ ροκανίδια τῶν ξυλουργῶν, 2) τὰ ροκανίδια ποὺ παρασύρονται ἀπ' τὸν ἄερα, 3) πράγματα γιὰ πέταγμα.

δοῦφρα ἡ, 1) ζάρα ἢ διπλά σὲ ὕψος, 2) ζάρα σὲ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, 3) κλοπή.

δοῦχλάβους ἐπίθ., ζαρωμένος, χωρὶς χυμούς.

σπουλάξ', εὐτυχῶς, δόξα τῷ Θεῷ: σπουλάξ' ἔβριξε κι γίγχαν τὰ σπαρτά' σπουλάξ' βγήκει τοῦ πιδὶ τ' καλὸ κι τὸν τηράει.

σταλίζον, μένω στὸν ἥσκιο κατὰ τὶς ζεστὲς ὥρες τοῦ καλοκαιριοῦ.

σταλίξ' τό, μεγάλος πάσσαλος.

στάλους ὁ, σκιερὸ μέρος, ὅπου κάθονται τὰ ζῶα κατὰ τὶς ζεστὲς ὥρες τοῦ καλοκαιριοῦ.

σταυρουμένα ἡ, ἡ μάνα τοῦ ἀδερφοποιτοῦ.

σταυρουγάννακε τά, ἄγρια λουλούδια ποὺ τὰ κλωνάρια τοὺς σχηματίζουν σταυροί. Μὲ σκελετὸ τὰ σταυρογιάννακα, δένοντας πάνω τοὺς ἄγρια λουλούδια (γαννάκα), φτιάχνουν ἄθινο σταυρὸ καὶ τὸν βάζουν στὴ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ κατὰ τὴ γιορτὴ τ' Ἀι-Γιαννιοῦ (24 Ἰουνίου)

στειρουβότανου τό, χόνδρινος βῶλος, ὅσο ἓνα φουντούκι, ποὺ, ὅπως πιστεύουν οἱ χωρικοί, βρίσκεται στὸ λαιμὸ τῶν στείρων γιδοπροβάτων. Ὅποιος θὰ φάει ἀπ' αὐτό, ἔστω καὶ ἐλάχιστο, μένει στεῖρος ἐφτά χρόνια.

στὶ, προτροπὴ γιὰ νὰ βαδίσουν τὰ γαῖδουράκια.

στιφάν' τό, σχιστολιθικὸς βράχος ποὺ ἐξέχει σὲ γκρεμὸ σὰν γείσωμα.

στ' μόν' τό, τὸ στημόνι τοῦ ἀργαλειοῦ.

στοῦμβους ὁ, 1) πέτρινο ἢ ξύλινο γουδί, 2) τὸ γουδοχέρι.

στουραβγάζον, γίνομαι ἄχαρος, χάνω τὴ χαρούμενη ὕψη: ἔφκει οὐ κόσμους κι στουραβγάσαν τὰ χορρά.

στούραβους ἐπίθ., ἄχαρος: χοὺρις βγούλᾶ εἶνι στούραβους οὐ γάμους.

στονχάζουμι, ἀναθυμοῦμαι, θυμοῦμαι, συλλογιέμαι.

στράφτω, ἀστράφτω.

στρέκλας ὁ, ἔντομο, μύγα ποὺ τσιμπάει τὰ βόδια τὸ καλοκαίρι.

στρικιάζον, τρέχω ξέφρενα γιὰτὶ μὲ τσίμπησε ὁ στρέκλας ἢ γιὰ νὰ μὴ μὲ τσιμπήσει.

στριματίζον, σκάβω βαθιὰ τὸ χωράφι καὶ τὸ καθαρίζω ἀπὸ τὶς πέτρες, τὶς ρίζες καὶ ὅ,τι ὑπάρχει μέσα σ' αὐτό.

στρουμβλάξ' τό, ὁ στύλος ποὺ βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ ἁλωνιοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δένουν τὰ ζῶα ποὺ περιφέρονται γιὰ νὰ ἀλωνίσουν τὸ σιτάρι.

στρουμβουλάκους ἐπίθ., στρουμπουλός, κοντόχοντρος.

στρουῖνγα ἡ, ἀπλὸ τυροκομεῖο.

συρταργά ἡ, 1) τὸ σχοινὶ ποὺ δένουν τὸ καπίστρι γιὰ νὰ σέρνουν τὰ ζῶα, 2) κάθε παρόμοιο σχοινί.

σφαγὰς τό, 1) καρωτίδα, 2) πληγή, πολλά αἵματα.
 σφουγγους ὁ, ἐργαλεῖο μετὶ τοῦ ὁποῖο σκουπίζουν τὸ φοῦρνο προτοῦ φουρνίσουν
 τὸ ψωμί.
 σφονδύλ' τό, 1) τὸ σφονδύλι τῆς ρόκας, 2) γυροβολία: τοὺν ἐπῆξι καὶ τοὺν
 ἥφιρι σφονδύλ'.
 σ'χαίνουμι, σιχαίνομαι.
 σών', ἀρκεῖ, φτάνει, σταμάτησε.
 σώνουμι, 1) γλυτώνω, σώζομαι, 2) ἀδυνατίζω: μέρα μὲ τ' μέρα σώνωμι.

Τ

ταξέτ'κους καὶ ταξέδ'κους ἐπίθ., φρέσκος, τῆς ὥρας.
 ταῖμ' τό, μερίδα φαγητοῦ, καθορισμένο σιτηρέσιο.
 ταῖσάτ' τό, σακούλι γιὰ τὴν ταγὴ τῶν ζώων ποὺ τὸ κρεμοῦν στὸ λαιμὸ τῶν
 ζώων.
 ταλαγάν' τό, φορετὴ κάπα ἀπὸ καθαρὸ μαλλί.
 ταμάμ, ἴσια ἴσια.
 ταμαχὰ ἡ, ἡ λαιμαργία.
 ταμαχάρ'ς ὁ, λαίμαργος, ἀχόρταγος, ἀπληστος.
 ταμαχεύου, εἶμαι λαίμαργος.
 τσάφ' τό, ὁμάδα ὁμοίων ἀτόμων, σόι, γενιά.
 ταρνανίζου, 1) χορεύω μικρὸ παιδί στὰ χέρια μου τραγουδώντας ταρνανὰ ταρ-
 νανὰ, 2) περιποιῶμαι κάποιον σὰν νὰ ᾖ μικρὸ παιδί.
 ταρναρίζου, βλ. ταρνανίζου.
 ταρταβίξ' τό, ὁ κοριός.
 ταχὰ ἐπίρρ., αὔριο.
 τέζα ἄκλ., 1) τεντωμένος, 2) μεταφ. νεκρός.
 τζαβουλάρ'ς ἐπίθ., ζαβολιάρης.
 τζαβουλίξ' τό, ζαβολιά, παγαποντιὰ ττὸ παιχνίδι.
 τζαβουλιά, βλ. τζαβουλίξ'.
 τζαμάλα ἡ, ωτιὰ μετὰ μεγάλες φλόγες.
 τζαμάρα ἡ, 1) ἡ μεγάλη φλογέρα, 2) ἀργὸ ποιμενικὸ τραγοῦδι ποὺ παίζεται
 μετὰ βιολί.
 τζαναβέτ'ς ἐπίθ., ἀνάποδος ἄνθρωπος.
 τζανάλια ἡ, μάλλινη σακούλα, μετὰ τὴν ὁποία στραγγίζουν τὸ τυρί.
 τζαδὲ ἡ, ἡ γυναίκα τοῦ δρόμου.
 τζαδὲς ὁ, δημόσιος δρόμος, ἴσιος καὶ φαρδὺς δρόμος.
 τζαδίρ' τό, 1) σκηνή, 2) πρόχειρη καλύβη ἀπὸ ξύλα καὶ κλαδιά.
 τζιβὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει μικρὰ μάτια.
 τζιβουμάτ'ς, θηλ. -άτου, αὐτὸς ποὺ ἔχει μισόκλειστα ἢ πολὺ μικρὰ μάτια.

τξιβώνον ρ., 1) μισοκλείνω τὰ μάτια, 2) χαμηλώνω τὸ φῶς τῆς λάμπας τόσο, πού μόλις μπορῶ νὰ διακρίνω τὰ πράγματα.

τξιλατεύον, κατακρεουργῶ, κατατυραννῶ, καταπονῶ.

τξιλάτ'ς ὁ, δῆμιος, τύραννος.

τξιριμές ὁ, 1) ζημία, πρόστιμο: πλήρουνσα κάμβουσους τξιριμέδισ ἰφέτον, 2) συνεκδ. γὰ πρός. ἐπιζήμιος, ἄχρηστος: ἀγόρασα ἓνα φονητῆρά'κον μβλάρ', πού 'νι διπ τξιριμές.

τξιριμιτάου, κάνω ζημιά.

τξιριτζλάρ'ς ἐπίθ., κουρελιάρης.

τξιουλβές ὁ, πορτοφύλι.

τξιούμα ἡ, μεγάλο πέτρινο ἢ ξύλινο γουδί.

τξιουμάτ' τό, 1) ἡ ξύλινη σφαιρική βάση τῆς τξιουμάκας, 2) τὸ ξύλο μὲ τὸ ὅποιο χτυποῦν οἱ ὄργανοπαῖχτες τὸ μεγάλο νταούλι, 3) συνεκδ. γὰ πρός. ξεροκέφαλος, κουτός.

τξιουμάκα ἡ, ραβδί μὲ σφαιρική βάση, πού τὸ κρατοῦν τὰ παιδιά, ὅταν λένε τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων.

τξιούφ' τό, ἀστοχία στὸ παιχνίδι.

τξιούφα ἡ, τούφα μαλλιῶν ἢ φτερῶν.

τξιούφκα ἡ, ἡ φούντα τῶν μαλλιῶν πού ἀφήνουν οἱ κουρεῖς στὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ κεφαλιοῦ τῶν μικρῶν παιδιῶν.

τξιουφουλάτους, θηλ. -άτα, αὐτὸς πού ἔχει λοφίο ἀπὸ φτερά ἢ μαλλιά: τξιουφουλάτα κότα=κότα μὲ λοφίο.

τξιούφους ὁ, βλ. τξιούφ'.

τηράον, 1) βλέπω, παρατηρῶ 2) φροντίζω.

τιζαρίζου, τεντώνω.

τιμαρεύον, περιποιοῦμαι, διευθετῶ.

τιμβίχ' τό, αὐστηρὴ σύσταση καὶ προειδοποίηση.

τιδκίν'κους ἐπίθ., γρήγορος, σβέλτος.

τ'λίχτρα ἡ, τὸ μέρος ὅπου τυλίγουν τὸ στημόνι στὸ ἀντί. Μιὰ συγκεκριμένη τοποθεσία πού χρησίμευε γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ λέγεται *Κ'λίχτρα* (<τυλίχτρα).

τ'λούπα ἡ, 1) τουλούπα: μὲν τ'λούπα μαλλί, 2) μεταφ. κατάσπρος: *γίνεγαν τ'λούπα τὰ μαλλιά σ'.*

τ'λουπάνον, τυλίγω μὲ ὕφασμα κάτι (ὅπως μαζεῦουν τὸ μαλλὶ σὲ τουλούπα)

τόκα ἡ, χειραψία: ἔλα μὲν τόκα.

τόпка ἡ, τόπι ἀπὸ πανιά (παιδικὸ παιχνίδι), τόπι.

τουπῆρά'κα ἐπίρρ., κατὰ τόπους, ἐδῶ κι ἐκεῖ: *ἔκανι χουράφ' τουπῆρά'κα.*

τουπῆρά'κους ἐπίθ., ὁ κατὰ τόπους, ἀνομοιόμορφος: *ἔβαψι τουπῆρά'κου τοῦ δίμ'τον.*

τουπῆρά'κους ἐπίθ., λέγεται γιὰ κάθε πληρωμὴ πού ἔχει σχέση μὲ ἔκταση γῆς (ἐνοίκιο, φόρος, εἰσφορά).

τουρκανάκατους ἐπίθ., ἄνθρωπος μὲ κακὴ συμπεριφορά, συμπεριφορά Τούρκου (λέγεται σὰν βρισιά γιὰ τὰ ἄτακτα παιδιὰ).

τουρκὶ τό, στεφάνι βαρελίου.

τουρκούλ' τό, βλ. τουρκανάκατους.

τουρὸς ὁ, ἔχνος βαδίσματος.

τουρτούρα ἡ, τρυγόνι.

τράτους ὁ, περιθώριο: *τιζάρ' σ' του ἀκόμα τοῦ ράμμα, ἔχ' τράτον.*

τρίμμα τό, ψίχουλο, θρύψαλο.

τρούμδα ἡ, τόπι ὑφάσματος: *μὲ τρούμδα δίμ' του πάει χαμένον.*

τρουμβούχ' τό, 1) καλοθερμμένος, παχουλός, 2) ὑγής.

τρόχαλου τό, στρογγυλὴ ποταμίσις πέτρα.

τρυνουχέρ'ς ἐπίθ., σπάταλος.

τθαγούν' τό, σαγόνι.

τθάχ' τό, δισάκι.

τθακίραβους ἐπίθ., ἀλλήθωρος.

τθακί'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ θέλει καὶ ἀλληθωρίζει.

τθακλατόν, ἔχω διαλείψεις, εἶμαι τρελός.

τσάννου τό, 1) λεπτὸ ξερόκλαδο, κλωνάρι χωρὶς φύλλα, 2) μεταφ. λεπτός: *πουλὸ ἀχάμνινι τοῦ πιδι, γίνγι διπ τσάννου.*

τθαμανδάν' τό, ἀνδρικό φόρεμα, σὰν κεντημένο γιλέκο.

τσαμβὴς ὁ, 1) χαίτη, 2) μεταφ. τὸ μαλλιά τοῦ κεφαλίου.

τσανγάδα ἡ, γίδα ἢ πρόβατο ποὺ ἔχασε κατὰ τὴ γέννα τὸ μικρὸ του, ἔξακολουθεῖ ὅμως νὰ βγάζει γάλα.

τσανγαρ'σούλ' τό, τσαγκαροσύγλι.

τθάπκα ἡ, στρογγυλὸ καπέλο, χωρὶς γεῖσο.

τθαπουργάζον, τρυπῶ, πληγώνω μὲ μυτερὸ ἀντικείμενο.

τσάπους ὁ, 1) τράγος, 2) σενεκδοχ. δυνατός.

τθαπράξα τά, ἀσημένιες ἀλυσίδες ποὺ στόλιζαν τὸ στῆθος τῶν φουστανελοφόρων.

τθαπάροχα τά, οἱ πόρπες πάνω στὶς ὁποῖες προσαρμύζονται τὰ τθαπράξα ἢ ἡ ζώνη.

τθαρές ὁ, διάθεση, ὄρεξη: *δὲν τοῦ γλέπου καλὰ τοῦ πιδι σήμωρα, κάπους τοῦ χάλασι οὐ τθαρές τ'.*

τσάρκους ὁ, ξύλινο χώρισμα μέσα στὸ μαντρί, ὅπου βάζουν τὰ ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια, γιὰ νὰ μὴ θηλάζουν.

τσαρ'χόσ'ν'νου τό, σχοινὶ μὲ τὸ ὁποῖο δένουν τὰ τσαρούχια.

τσάτ-πάτ ἐπίρρ., 1) ἐδῶ κι ἐκεῖ: *ἔφκι (ἔφυγε) τοῦ χόν', τθάτ-πάτ ἔχ' ἀκόμα, 2) ἔτσι κι ἔτσι: τθάτ-πάτ ξέρον τ' ἀρβανίτ'κα.*

τθάταλους ὁ, 1) δυνατὸ, ἡχηρὸ χτύπημα: *τοῦ 'δουκα ἔναν τθάταλον, 2) καταστροφή: τοῦ 'ρθι ἕνας τθάταλους.*

τῶατὶ τό, ξύλινος σκελετός σκεπῆς.

τῶατίζου, φτιάχνω τῶατὶ.

τῶατμῆς ὁ, ξύλινος μεσότοιχος σοβαντισμένος με λάσπη ἢ κονίαμα.

τῶατῶαβρά ἡ, παλαβωμάρα, ἀσυλλόγιστη ἐνέργεια.

τῶατῶαβους ἐπίθ., 1) ἐριστικές, 2) ἀσυλλόγιστος, παλαβός.

τῶατῶκα ἡ, 1) πήλινο κύπελλο, με τὸ ὅποιο πίνουν τὸ γάλα ἢ τὸ τσάι, 2) μικρὸ κονδυλόρριζο φυτὸ πρὸς τὸ κόνδυλος του περιβάλλεται ἀπὸ δακτυλιδωτὸ περίβλημα καὶ τρώγεται ὥμός.

τῶαφ' ἡ, διαπεραστικὸ κρύο.

τῶαφίζουμι, σκάει τὸ δέρμα μου ἢ βγάζω σπυράκια στὰ χεῖλη ἀπὸ τὸ κρύο.

τῶέπουρου τό, σουβλερό, μυτερὸ ξύλο, σχετικὰ μικρό.

τῶέρα ἡ, τσίχλα (κίχλη).

τῶεργα ἡ, φλοκάτη, βελόντζα.

τῶερους ὁ, βλ. τσιράδ'.

τῶέτλα ἡ, τετράπλευρο λεπτὸ ξύλο, σὰν χάρακας. Πάνω σ' αὐτὸ με διάφορες ἐγκοπὲς οἱ βοσκοὶ καταγράφουν τὴν ποσότητα τοῦ γάλακτος ποὺ δικαιούται καθένας τους κατὰ τὴ συναιτηρικὴ τυροκόμηση.

τῶέττα ἡ, ἀνατριχίλα, ρίγος.

τῶιβίξ' τό, 1) λιθαράκι ποὺ βάζουν γιὰ νὰ στερεώσουν τὶς πέτρες στὸν τοῖχο, σφήνα, 2) τὸ καλομπαλωμένο ρούχο ἢ κάλτσα: σ' τοῦ μβάλουσα τοῦ πανδιλόν', σ' τό 'φζασα τῶιβίξ'.

τσιβούρα ἡ, δυνατὸ καὶ διαπεραστικὸ κρύο.

τσιβουρίξ', φυσᾶ παγερὸς ἄνεμος.

τῶιλιπὶτ'κους ἐπίθ., ὁ ντυμένος με καλὸ γοῦστο, αὐτὸς ποὺ δὲν κολλάει τρίχα ἐπάνω του.

τσίμα ἡ, 1) στὴ φρ. μῆδ τσίμα = λίγο: μοῦ 'δουκι μῆδ τσίμα βούτυρον, 2) ἐπίρρ., λίγο: νό μ' τσίμα τυρί.

τσιμουτζά ἡ, τσιμουδιά, ἡσυχία.

τσιμ'ῶα ἡ, τσίμπημα.

τῶηγίστρα ἡ, 1) μάγισσα τσιγγάνα, 2) παιχιδιάρα γυναίκα ἢ κόρη.

τσιντζιλίξ', φωτίζει καὶ καίει δυνατὰ ὁ ἥλιος.

τσιντζιλνάει, ὁ ἥλιος λάμπει ἐκτυφλωτικά.

τσίντζιρας ὁ, ὁ τζιτζικας.

τῶίπ' τό, μυτερὴ ἄκρη: τοῦ τῶίπ' ἀπ' τοῦ χουράφ'.

τῶίπαβους, αὐτὸς ποὺ ἔχει στρωτὴ μύτη, με μικρὴ προεξοχὴ πρὸς τὰ κάτω.

τσιπούνα ἡ, μάλλινο πανωφόρι, χωρὶς μανίκια.

τσιράδ' τὸ (καὶ τῶερους ὁ), πλατύφυλλη βελανιδιά.

τῶιράπ' τό, μάλλινη κάλτσα.

τῶιραπόδκ'νον τό, σχοινὶ με τὸ ὅποιο συγκρατοῦν τὴν κάλτσα.

τσιτνάζου, ἀνατριχιάζω, ἔχω ρίγος.

τσιτώνου, παραγεμίζω, γεμίζω κάτι πατητά.

τδόκαλον τό, τὸ ξεσπυρισμένο στάχυ τοῦ καλαμποκιοῦ.

τδὸλ' τό, κουρέλι.

τδόρβα ἢ, 1) σούπα τραχανάς: *ἔφαγα τδόρβα*, 2) ἄνω κάτω: *μάλουσαν κὶ γίν-
γαν τδόρβα*.

τδόρτσα ἢ, δοθιήνας, καλόγερος.

τδότηδου ἐπίρρ., πολὺ λίγο, τόσο λίγο.

τδουκαλῖνάου, εὐνουχίζω τοὺς τράγους καὶ τὰ κριάρια μὲ χτύπημα στὴ βάση
τῶν ἁδένων τῶν ὄρχεων.

τδουκάν' τό, 1) σφυρί, 2) ρόπτρο, 3) σουβλερὸς πόνος: *ἔχου κατ' τδουκάνα* στὰ
δόνδρα, ἄσ' τα.

τδουκανάου, 1) χτυπῶ τὴν πόρτα μὲ κάτι σκληρό: *ἄσ' τον αὐτόν, θά 'ρθ' πάλι
νὰ μ' τδουκανίσ' τ'μ βόρτα*, 2) πονῶ δυνατά: *μὶ τδουκανάει τὸν δόνδ'.*

τδουκανάρους ὁ, 1) δρυκολάπτης, 2) χτίστης.

τδουλάρα ἢ, κουρελού.

τσουλι καὶ τσ'λι τό, τὸ πέος τῶν ζώων.

τδουλῖνάου, 1) ραβδίζω τὸ δέντρο, γιὰ νὰ πέσει ὁ καρπὸς του, 2) χτυπῶ μὲ ραβδί,
δέρνω.

τδούλους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει κοντὰ καὶ γυρισμένα πρὸς τὰ πίσω ἄφτια.

τσουλουφρίζου, τσουρουφλίζω.

τδουλώνου, 1) μαζεύομαι φοβισμένα: *πίσου τ' φουβιρίς, ἀλλὰ μθροστά τ' τδου-
λώνης*, 2) κατεβάζω ἢ γυρίζω τ' ἄφτια πρὸς τὰ πίσω (ἐνδειξὴ θυμοῦ στὰ
ζῶα): *μὴ ξ'γώνης τὸν μβλάρ'*, δὲν τὸν γλέπ'ς πῶς τδουλών'·

τδούμδα ἢ, 1) ομάδα: *οἱ κόσμους τδούμβις τδούμβις*, 2) ἐξόγκωμα: *ἴδουσα
μὲν τδούμδα στοὺ χουράφ'*, 3) ἐπιρρηματ. ἕνα σωρό: *μαζώγκαν τδούμδα
τὰ πρόβατα ἀπ' τὸν φόβου.*

τδούνγουσ ἐπίθ., κούλός: *μάσ' τον τδούνγου σ' ἀπ' ἱκεῖ γιὰ ζῶα*, αὐτὸ ποὺ ἔχει
σπασμένο τὸ ἕνα κέρατο: *φέρι 'ν τδούνγα τ' γίδα.*

τδουπλάξ' τό, ἀσαμάρωτο μικρὸ πουλάρι.

τσουπουτὸς ἐπίθ., 1) σφιχτὸς καὶ γεμάτος, 2) καλοθρεμμένος.

τσούρ'γμα τό, τσύριγμα.

τσουρίζω, τσυρίζω.

τσουρτσουλουτὸς ἐπίθ., κωνικός.

τδούτδκαλους ἐπίθ., πολὺ μικρός.

τδούτδκανους ἐπίθ., βλ. τδούτδκαλους.

τσουττσουρώνουμι, σγκώνομαι καὶ κρατιέμαι στὰ πόδια (λέγεται γιὰ τὰ μικρὰ
παιδιά): *γὰ του, τσουττσουρώθ'κι ἁόλας.*

Γ

ὑπνουφάνης ἐπίθ., ὑπναράς.

ὑπουργον τὸ (συνήθως στὸν πληθ. τὰ ὑπουργα), γεωργικὸ ἐργαλεῖο.

ὑφουμα τό, πρόσφορο· ἢ φορ. σηκώνων ὑφουμα = εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ γιὰ ἓνα

σημαντικὸ γεγονὸς πού μοῦ ἔτυχε κάποτε.

ὑφώνον, 1) ὑψώνω τοῦχο, 2) κάνω λειτουργία στὴν ἐκκλησία γιὰ ἓνα σημαν-
τικὸ γεγονὸς.

Φ

φαγουλάτου τό, φαγώσιμο, ὑλικὸ πού γίνεται φαί.

φάρα ἡ, γενιά.

φαραδάν' τό, 1) ἀλατιέρα ξύλινη, 2) ξύλινη κουταλοθήκη.

φαρφαλνόν, ἀναδεύω: μ' *φαρφαλνάει* ἓνας φύλλους στοὺν γόρφο.

φαθᾶ ἡ, 1) μάλλινη τριχὴ πού δένουν τὰ μικρὰ στὴν κούνια, 2) πλατιά λουρίδα
δέρματος ἀπὸ μεγάλο ζῶο, ἀπὸ τὴν ὁποία κάνουν τὰ τσαρούχια (γουρ'νου-
τσάρονχα, βοινιδά).

φαθῶννον, 1) κοινό, 2) μεταφ. σκοτώνω.

φατούρα ἡ, τιμολόγιο, κατάλογος πραγμάτων.

φέλκα ἡ, 1) φέτα ψωμοῦ, 2) ὅ,τι μοιάζει μὲ φέτα ψωμοῦ.

φιλά ἡ (καὶ φ'λὰ), φίλεμα, πρόσκληση σὲ τραπέζι: *ἤμαν φ'λὰ σήμερα σ'μ βιθιρά·
τί καλὰ πού 'νι γὰ μὲνὰ στὰ Γιάννινα!* = τί ὠραῖα πού εἶναι γιὰ ἓνα
φίλεμα νὰ πᾶς... στὰ Γιάννινα!

φινέστρα ἡ, φεγγίτης τοῦ παραθυριοῦ, *μαντζαλούδα*: τὰ παραθύρῳ τὰ θέλουν
μὲ *φινέστρες*, ὅχ' σὰν τὰ παλιά.

φίτζα τά, εἶδος παιδικοῦ παιγνιδιοῦ.

φίτζους ὁ, 1) τὸ μικρὸ ἀβάπτιστο μωρό, 2) ἡ πλακίτσα μὲ τὴν ὁποία παίζουν
τὰ παιδιὰ τὸ παιδικὸ παιγνίδι *γέρους*, 3) στρογγυλὴ πλάκα πού παίζουν τὰ
φίτζα.

φ'κάρ' τό, θήκη μαχαριοῦ.

φᾱσιδ' τό, καλλυντικόν.

φλόκ' τό, 1) φούντα μαλλιῶ: *κούριμι* τὰ πρόβατα καὶ δὲ μόνον οὐδὲ ἓνα *φλόκ'*
μαλλί, 2) τὸ κοντὸ γνέμα πού περνοῦν στὴ βελέντζα γιὰ νὰ γίνει φλοκάτη:
σήμερα ἔγνισα τὰ φλόκα γιὰ τ' βιλέντζα.

φλόκους ὁ, βλ. *φλόκ'*.

φλουκάτα ἡ, μάλλινο γυναικεῖο πανωφόρι χωρὶς μανίκια.

φλωρους ἐπίθ., ἄσπρος: *εἶχι* πολλὰ πρόβατα καὶ *ἔβαλι* ἄλλον *τζουβάνου* γιὰ
τὰ λάγα καὶ ἄλλον γιὰ τὰ φλωρα.

φόκ' τό, τὰ φύλλα πού τυλίγουν τὴ ρόκα τοῦ καλαμποκιοῦ.

φόνδας, βλ. *ἀφόνδας*.

φότσα ἡ (λέγεται καὶ κολοκοτρώνης), σουγιάς.

φόδνον τό, τὸ μωρὸ στὴν κούνια, τὸ βρέφος: κάμ'ς σάματ' εἶσι φόδνον.

φοῦρκα ἡ, ξύλο ποὺ σχηματίζει στὴν κορυφή ἢ στὰ πλάγια μὲ ἄλλο κλωνάρι τοῦ ἑνα V.

φοურκι τό, τὸ ἄνοιγμα μεταξὺ τεντωμένου ἀντίχειρα καὶ δείχτη: τρία φοουρά κουρδέλα.

φουρκίζον, πεισμώνω κάποιον, κάνω κάποιον νὰ θυμώσει.

φοῦρλα ἡ, γυροβολιά: εἶδης τί φοῦρλις φέρν' αὐτὸς στοῦ χουρό;

φουρνονστόμ' τό, τὸ στόμιο τοῦ φούρνου.

φουρτουτήρα ἡ, ραβδί μὲ διχάλα στὴν κορυφή ἢ στὰ πλάγια, γιὰ νὰ συγκρατιέται ἡ μιὰ μεριά στὸ φόρτωμα τῶν ζώων.

φουρτζάρ'κους ἐπίθ., γιὰ ζῶα, αὐτὸς ποὺ τὸν φορτώνουν.

φούρφαλου, γεμάτο: φούρφαλου μυρμηγγις εἶναι τοῦ ψουμί.

φουφουλάζον, παρσγεμίζω μὲ ζωντανὰ ποὺ κινιοῦνται ἄνω κάτω: φουφουλάζει οὐ τόπους γίδγα.

φούτδους ὁ, ξάδερφος (ξάδερφούτδους) φούτδους)

φρίξ' ἡ, τρομάρα ποὺ γίνεται φοβία: πῆρα φρίξ' ἀπ' τὰ θκ'λά.

φρύνγανον τό, κατάξερο: γίνγει οὐ τόπους φρύνγανον.

φτινὸς ἐπίθ., λεπτός, φτενός: ἐπλασα φτινὰ πέτουρα γιὰ τ'μ βίτα.

φτουράω (συνήθως συναντιέται ὡς ἀπρόσωπο), 1) φτουράει = διαρκεῖ περισσότερο: μ' φτούρ'σι τοῦ τυρὶ ἰφέτους = κράτησε περισσότερο, 2) ἔχω μεγαλύτερο ἀποτέλεσμα ἐργασίας ἀπὸ τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλω: ἦταν καλὸ τὸ γνέμα κι φτούρ'σι ἡ πλέξ' = ἐπλεξα περισσότερο μ' αὐτὸ παρὰ μὲ ἄλλο.

φυρὸς ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ δὲ σοφιλιάζει: ἡ πόρτα εἶναι φυρή, 2) αὐτὸς ποὺ δὲν ἐφαρμόζει ἀκριβῶς: εἶναι φυρὸ τοῦ στ'λάρ' κι βγαίν' τοῦ τσαπί.

φώλ' τό, 1) τὸ αὐγὸ ποὺ παραμένει πάντα στὴ φωλιά τῆς κότας, 2) ὅ,τι παραμένει σὰν παρακαταθήκη γιὰ συρμαῖά.

X

χαβαλές ὁ, ἡθικὸ ἐμπόδιο, βάρος ἀνεπιθύμητο, ἐνόχληση.

χαβάν' τό, ἐργαλεῖο ποὺ κόβει τὸν καπνὸ.

χαβάς ὁ, 1) τὸ κλίμα: ἔχ' καλὸ χαβά τοῦ χουρῆό μας, 2) σιγανὸ τραγούδι: πάρι μας ἑνα χαβά, 3) στὸν πληθ. τὰ χαβάδγα = διασκέδαση, παιγνίδι: θέλ' κι οὐ πάππους χαβάδγα.

χάβδα ἡ, τὸ ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν ἀνθρώπου καθισμένου μπροστὰ στὴ φωτιά γιὰ νὰ ζεσταθεῖ.

χαβδώνον, ζεσταίνουμι καθισμένος μὲ ἄνοιχτά τὰ πόδια μπροστὰ στὴ φωτιά.

χαγάτ' τό (καὶ χαϊάτ'), ὑπόστεγο.

χαῖβάν' τό, γάιδαρος.

χαῖρ' τό, κέρδος, προκοπή.

χαῖρλῆς (-τσα), γουρλής.

χαῖρλίτ'κους ἐπίθ., ὁ τυχερός καί γουρλής.

χάῃ' τό, τὸ δίκιο: μὴ τοῦ τρῶς τοῦ χάῃ'.

χαλάλ', χαλάλι, μπράβο.

χαλές ὁ, ἀποχωρητήριο.

χαλίζ'κους ἐπίθ., ὀλόιδιος, ἀπαράλλαχτος.

χαλόστομους ἐπίθ., ἀχρεϊστόμος.

χάμ'κους ἐπίθ., μπόσικος, χωρίς συνοχή, χαλαρός.

χαρβαλάζον, διαλύω, ξεχαρβαλιάζω.

χάρβαλον τό, ξεχαρβαλιασμένο.

χάρτζα τά, μεταξωτὲς κλωστὲς καὶ κορδέλες γιὰ κέντημα ἐνδυμάτων.

χάσ' ἡ, ἡ χάση τοῦ φεγγαριοῦ: σι' χάσ' τοῦ φινγαρώου ν' ἀσπρίλις τοῦ σπίτ',
 γὰ νὰ χαθοῦν οἱ ψύλλ' καὶ τὰ ταρταβίζα.

χάφτας ὁ, κουτός.

χάχαλον τό, πάρα πολλοί, μυρμηγγιά: πλάκουσαν οἱ Τοῦρῶ' χάχαλον.

χαψὰ ἡ, μπουκιά.

χιλιδόνα ἡ, τὸ σίδερο ποὺ συγκρατεῖ καὶ περιστρέφει τὴ μυλόπετρα τοῦ νερό-
 μλου.

χιλόρ'μους ἐπίθ., παντέρημος (συνηθίζεται σὰν κατάρα).

χιονάνου, ἀρχίζω.

χλαπαλνάνου, 1) τρώγω γρήγορα καὶ λαίμαργα, 2) κατατρώγω τὴν περιουσία.

χνέρ' τό, 1) ἡ ντροπή, 2) ἡ κακὴ πράξη.

χνούμ' ἡ, τὸ ἄχυρο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ στάχυα τῶν δημητριακῶν, τὸ φιλοκομ-
 μένο ἄχυρο.

χνουτίζου, 1) θολώνω κάτι μετὰ χνώτα μου: χνουτίσκι τοῦ τξάμ', 2) συνηθίζω
 τὸ χαρακτήρα τοῦ ἄλλου: θὰ στινουχουρηθεῖ λίγου ὥσου νὰ χνουτ'στεῖ.

χόβουλ' ἡ, στάχτη με ἀναμμένα μικρὰ κάρβουνα.

χουζμέτ' τό, ὀπηρεσία, οἰκιακὴ ἐργασία: σήμωρα ἔκανα χουζμέτχα.

χουζμιῶρ'ς, ὑπηρέτης.

χουζμιτείου, 1) περιποιοῦμαι κάποιον, τοῦ κάνω τὰ θελήματα, 2) κάνω οἰκιακὲς
 ἐργασίες: πλὸς χουζμιτέβ' τώρα τοῦμ βάππου;

χουί τό, ἐλάττωμα.

χουιάζου, 1) φωνάζω δυνατὰ γιὰ νὰ φύγει τὸ ἄγριμι, 2) μαλώνω κάποιον.

χουιαχτάρ'ς, αὐτὸς ποὺ χουιάζει (ὅταν πηγαίνουν γιὰ κυνήγι μερῶν θηρα-
 μάτων, βάζουν μερικοὺς κυνηγούς, τοὺς πιὸ ἀρχαίους, νὰ ξεσηκώσουν με
 φωνὲς τὸ θήραμα· αὐτοὶ λέγονται χουιαχτάρ'δισ).

χουιάζου, στενοχωριέμαι, χολοσκάω.

χουμβώνου, 1) χώνω βαθιά, 2) ἐξαφανίζω κάτι κρύβοντάς το.

χούν' ἤ, 1) στενὴ δίοδος, 2) χαράδρα.
 χονδρουβαλός, χοντρός καὶ μέγας.
 χονδρουβαλάτ'κους ἐπίθ., χοντρός.
 χουφτῆζον, χουφτώνω.
 χούχλα ἤ, βρασμός, ἡ βράση: πῆι μὴ χούχλα τοῦ φατ.
 χουχλάζον, κοχλάζω.
 χουχουλνάον, χουχουλίζω.
 χρυσ'κός ὁ, πλανόδιος χρυσοχόος.
 χτινὰ ἤ, 1) τὸ χτένισμα, 2) τὸ καθαρὸ πελέκημα τῆς πέτρας με εἰδικὸ σφυρὶ
 σὰν χτένι.
 χύσ' ἤ, εὐκοιλιότητα.
 χῶρ'σμα τό, τὸ χῶρισμα.

Ψ

ψαρονέφ' τό, τὸ κρέας ποῦ βρίσκεται ἀπὸ τὴς δυὸ πλευρῆς τῆς σπονδυλικῆς
 στήλης.
 ψίχα, λίγο.
 ψίχαλα, πολὺ λίγο.
 ψουμουτόπχα τά, εὐφορα μέρη, χωράφια.
 ψουμόνου, ὠριμάζω, ἀντρεῖύομαι: ψουμουμένους ἄνδρας = σοῦ γεμίζει τὸ
 μάτι.
 ψυχ'κάτα, ἀνάλογα με τὰ ἄτομα, τὴς ψυχῆς.
 ψυχ'κό τό, ἐλεημοσύνη, καλὸ γιὰ τὴν ψυχὴν.
 ψυχουπουνάου, λυπᾶμαι κατὰκαρδα.

Ω

ὦ λελέ, ἐπιφώνημα λύπης, ἀπελπισίας.

S U M M A R Y

Andreas Stephopoulos, The vocabulary of Chrisi (a village of Kastoria).

The author gives the vocabulary of Chrisi, a small village of Kastoria. The vocabulary contains only dialect-words from this village, in which Northern Greek is spoken.

The work is based on a personal collection of the author, who comes from Chrisi.